

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер
мектептері музыка бөлімдерінің «Альт» пәні бойынша
білім беру бағдарламасы**

**Образовательная программа
по предмету «Альт» детских музыкальных школ
и музыкальных отделений детских школ искусств**

Астана, 2016

Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Альт» пәні бойынша білім беру бағдарламасы – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2016. – 49 б.

Образовательная программа по предмету «Альт» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования» – Астана, 2016 год, – 49 с.

Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Альт» пәні бойынша білім беру бағдарламасы оқытудың мақсатын, міндеттерін, оқу мерзімін, мазмұнын, әр сынып бойынша бағдарламалық талаптарды, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, пәнді игеруден күтілетін нәтижелерді, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

Образовательная программа по предмету «Альт» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, задачи, сроки обучения, содержание, программные требования по каждому классу, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, ожидаемые результаты освоения предмета, критерии оценки результатов обучения.

*ҚР БҒМ Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік
орталығының оқу-әдістемелік кеңесі ұсынған
(2016 жылғы 07 желтоқсандағы №6 хаттама)*

*Рекомендовано Учебно-методическим советом
Республиканского учебно-методического центра
дополнительного образования МОН РК
(протокол от 07 декабря 2016 года №6)*

*©Республикалық қосымша білім
беру оқу-әдістемелік орталығы, 2016
©Республиканский учебно-методический
дополнительного образования, 2016*

**Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері
музыка бөлімдерінің «Альт» пәні бойынша білім беру
бағдарламасы**

1. Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Альт» пәні бойынша білім беру бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) оқытудың мақсатын, міндеттерін, оқу мерзімін, мазмұнын, әр сынып бойынша бағдарламалық талаптарды, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, пәнді игеруден күтілетін нәтижелерді, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

2. Бағдарламада қолданылатын терминдер:

1) аккорд – бір уақытта алынған, жоғарылығы түрлі үш немесе одан көп музыкалық дыбыстардың үйлесімділігі;

2) альт – құрылымы скрипкаға ұқсас ішекті-ысқылы музыкалық аспап, бірақ көлемі біршама үлкен, сол себепті мейлінше төмен регистрде дыбысталады;

3) аппликатура – музыкалық аспапта ойнау кезіндегі саусақтардың орналасу және алмасу тәртібі;

4) альт кілті – үшінші сызықтағы бірінші октаваға дейінгі нота;

5) арпеджио – фортопианода, бірнеше клавишалық (ксилофон, виброфон) және ішекті аспаптарда аккордтардың дыбысы бірінен соң бірі шығатындай аккордтарды орындау тәсілдері;

6) вибрато (тремоляция) – музыкалық дыбыстың немесе ән салудың жоғарылығының, күшінің (қаттылығы) немесе тембрінің ұдайы өзгеруі. Ішекті аспаптарда ол саусақтардың тербелісі арқылы шығады;

7) гамма – ұзақтығы белгісіз дыбыстардың қатары, жандарындағы басқыштары бір-бірінен толық бір тонға және жартылай тонға артта болады. Мектептің орындаушылық практикасында гамма дегеніміз жоғары немесе төменгі октавалық дыбыстар қатарын білдіреді;

8) деташе – ішекті-ысқылы аспаптарда орындау тәсілдерінің түрлілігі;

9) дыбыс шығару – музыкалық аспапта ойнау және ән айту барысында дыбысты алу, шығару;

10) кантилена – кең, еркін түрде шырқалатын вокалдық, сол сияқты аспаптық музыка, сондай-ақ, музыканың өзін айту немесе оны орындау нақышы, әншілік дауыстың әуенді орындау қабілеті;

11) квартсекстаккорд – квинтасы төменде жатқан үшдыбыстылықтың екінші айналымы, үшдыбыстылықтың квинттық тоны бас дауысында орналасады;

12) квинта – бес сатыны құрайтын музыкалық арақашықтық, «бес» санымен белгіленеді;

13) құзырет – білім, білік және дағдыларды қолдану қабілеті, жалпы сипаттағы, сондай-ақ белгілі бір кең саладағы міндеттерді шешу барысында практикалық тәжірибесі негізінде табысты іс-әрекет ету;

14) кілт – ноталардың жоғары дыбыстық мәнін анықтайтын сызықтық нотация белгісі. Кілттің орталық элементі көрсететін нота сызығындағы позицияның жоғарылығына қатысты ноталардың өзге жоғары позициялары есептеледі;

15) қос нота – ішекті-ысқылы аспаптарда екі немесе одан көп дыбыстарды бір уақытта үйлестіру;

16) орындаушылық аппарат – ойын процесіне қатысатын және өзара күрделі жүйке-бұлшық қызметімен байланысқан физиологиялық органдардың кешені;

17) легато – музыкалық аспаптармен өзара байланысын үзбей, бір дыбыстан екінші дыбысқа үзіліссіз ұласу арқылы орындау тәсілі;

18) мартле – ішекті-ысқылы аспаптарда ойнау барысындағы негізгі штрихтардың бірі;

19) мартеле – деташе ойнау тәсіліне негізделген, скрипка ойнаудағы артикуляция тәсілі;

20) музыкалық баса айту – келесілерді анықтайтын музыкалық мәнерліліктің құралы: музыкалық құрылымның көркемдік-мағынасын жеке бөліктерге бөлу (дұға, фразалар, сөйлемдер, кезеңдер, бөлімдер, бөліктер), кідірмені (цезура) бекіту және орындау, музыканың динамикалық, агогикалық, штрихтық және екпіндік элементтерін мәнерлі жеткізу және тағы сол сияқты;

21) нотаны парақтан оқу – қиындығы жағынан білім алушының техникалық мүмкіндіктерінен аспайтын қандай-да бір таныс емес шығарманы тоқтамай, нотаға қарап дұрыс екпінмен және ырғақпен ойнап шығу білігі;

22) октава – дыбыстар аралығындағы жиіліктің қатынасы 1:2 болатын музыкалық интервал, яғни жоғары дыбыстың жиілігі төменгіден 2 есе көп;

23) пиццикато – ішекті-ысқылы аспаптарда ысқымен емес, саусақтың ұшымен іліп-қағу әдісі арқылы ойнау тәсілі, сондықтан ысқымен ойнауға қарағанда дыбыс үздік-создық және ақырын шығады. Ноталарда мұндай тәсілге ауысу *pizz* белгісімен белгіленеді, мұндай тәсілді ойнауды тоқтату - *arco* («ысқы») белгіленеді;

24) пюпитр – ноталарды қоюға арналған құрылғы, музыкалық аспапқа монтаждалады немесе еденге қойылады;

25) саусақтардың жүйріктілігі – музыканттың басты мақтаныштарының бірі және оның тәжірибелігі мен шеберлігінің көрсеткіші;

26) секстаккорд – үш дыбыстан тұратын аккорд және үшдыбыстылықтың бірінші айналымы болып табылады;

27) сексты – алты сатыдан тұратын музыкалық арақашықтық, «алты» санымен белгіленеді;

28) септаккорд – терциялық тізбекпен орналасқан төрт дыбыстан құралған аккорд;

29) скрипка кілті – ең кең тараған кілт. Скрипка кілтінде дауыстың белгілі жоғарылығында және жеткілікті жоғары дыбысталатын басқа да аспаптарда, скрипкаға (осыдан келіп атау шыққан), ерін гармоникасына, үрлемелі ағаш аспаптардың көп бөлігіне, үрлемелі, соқпалы аспаптардың мыстан жасалған бөліктеріне арналған кілттер жазылады;

30) сотийе – «секіретін» штрихтар қатарына жататын ішекті-ысқылы аспаптардың штрихы, ішекте жатқан ысқының жылдам және ұсақ қимылдарымен орындалады, ішектің созылғыштық және серіппелік қасиетіне байланысты сәл ғана кері лақтырады;

31) спиккато – ішекті-ысқылы аспаптарда қолданылатын музыкалық штрих, ысқыны ішекке лақтыру арқылы шығарылады, қысқа үздік-создық дауыс шығады;

32) стаккато – бір дыбысты бірінен бөле отырып, үзік-үзік орындалатын музыкалық штрих: стаккато — легатоға қарама-қайшы келетін, дыбыс шығарудың (артикуляция) негізгі түрлерінің бірі;

33) терция – үш сатыдан тұратын музыкалық арақашықтық, «үш» санымен белгіленеді;

34) флажолет – обертон дыбысын алу мақсатында ішекті-ысқылы және шертпелі аспаптарда ойнау тәсілі. Сондай-ақ, флажолет деп обертон дыбысын шығаруды да атайды. Ішекті аспаптарда ішектің ұзындығын 2 бөлетін нүктесін (ішектің дыбысталу жоғарылығы октаваға жоғарылайды), 4 (2 октава) және солай жартылай басу жолымен орындалады;

35) штрих – дыбыс құрайтын ноталарды, ноталар тобын орындау тәсілі (амалы және әдісі). Скрипкада және басқа ысқылы аспаптар ойнау кезінде қолданылатын штрих аталған көркемдік ойды іске асыру үшін қажетті дыбыстық нәтиже беретін, ысқы қимылының нақты формасы ретінде анықталады;

36) ысқы — ішекті-ысқылы аспаптарда дыбысты шығаруға арналған құрал.

3. Бағдарламаның мақсаты: білім алушының алытта (скрипка) ойнау өнерін практика жүзінде үйрету және орындаушылық шығармашылыққа тарту арқылы олардың өзін-өзі сәтті танытуына жағдай жасау.

4. Бағдарламаның міндеттері:

Оқыту:

- 1) білім алушыларға түрлі музыкалық шығармаларды келешекте көпшілік алдында орындау мақсатында таныстыру және үйрету;
- 2) білім алушылардың музыкалық сауаттарын арттыру;
- 3) музыкалық орындаушылық саласындағы арнайы құзыреттерді қалыптастыру;
- 4) музыкалық шығармаларды жеке және ансамбльде сауатты орындауға мүмкіндік беретін негізгі дағдыларды үйрету.

Дамыту:

- 1) музыканы есте сақтау жадын, үйлесімді және әуезді есту қабілетін, ырғақ сезімін дамыту;
- 2) негізгі скрипкалық және техникалық дағдыларды дамыту;
- 3) білім алушылардың бойында шығармашылық қабілеттерді, эстетикалық көзқарастарды, адамгершілік ұстанымдарды қалыптастыру;
- 4) музыкалық дүниетанымын кеңейту, музыкалық шығармашылыққа деген танымдық қызығушылықтарын дамыту.

Тәрбиелік:

- 1) музыканы түсініп қабылдау негізінде білім алушылардың эстетикалық талғамдарын тәрбиелеу;
- 2) білім алушылардың бойында түрлі халықтардың рухани және мәдени құндылықтарын құрметтеуге және қабылдауға мүмкіндік беретін жеке қасиеттерін тәрбиелеу және дамыту;
- 3) сәтті әлеуметтік бейімделуге қабілетті музыкантты, шығармашылық тұлғаны тәрбиелеу;
- 4) адамгершілік, эстетикалық, дүниетанымдық көзқарастарын қалыптастыру;
- 5) ескі музыкалық-тарихи кезеңдердегі қазақ, орыс және шетел музыкасының озық үлгілерімен, заманауи композиторлардың шығармаларымен таныстыру процесінде кең музыкалық дүниетанымдарын қалыптастыру;
- 6) көркемдік шығармалармен өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын дамыту.

5. Бағдарламаны іске асыру мерзімі – 4 жыл. Бағдарламаны меңгеру қорытынды аттестаттаумен аяқталады.

6. Сағаттар саны және сабақтың ұзақтығы үлгілік оқу жоспарымен анықталады.

7. Бағдарлама скрипка пәні бойынша төртінші сыныпты аяқтаған және музыкалық аспаптық қабілеттері жақсы білім алушыларға арналған.

8. Бағдарламаның мақсатына қол жеткізу қағидаттары:

- 1) балалардың табиғи қабілеттерін дамытудағы біртіндеушілік;
- 2) музыкалық сөздік қорын және техникалық тәсілдерді меңгерудегі қатаң жүйелілік;

3) сабақтардың жүйелілігі және ұдайылығы;

4) оқу процесінің мақсаттылығы.

9. Бағдарлама білім алушыға әрі қарай жүргізетін практикалық қызметіне қажетті көлемдегі алытта ойнау тәсілдерін меңгеруге мүмкіндік береді. Балаларға шығармашылық, эстетикалық, рухани-адамгершілік тәрбие беруге бағытталған және жеке, ансамбльде, оркестрде орындаушылық дағдыларын меңгеруге, музыкалық өнерді зерттеу және меңгеру барысында өз бетімен жұмыс істеу дағдыларын алуға мүмкіндік береді.

10. Педагог оқу міндеттерін белгілеудегі икемділік, әр баланы оқыту стратегиясын қалыптастыру мүмкіндіктері есебінен әр білім алушыға жеке тәсілмен келуді іске асыруға жағдай жасайды. Педагог музыкалық білімді меңгерудегі қолжетімділікке, сатылылыққа және жүйелілікке, балалардың бойында музыкаға деген қызығушылықтарын оятуға ерекше көңіл бөледі.

11. Білім беру бағдарламасы білім алушылардың:

1) музыкалық сауаттың қажетті деңгейіне сәйкес музыкалық шығармаларды шығармашылықпен орындауға мүмкіндік беретін білім, білік және дағдыларды меңгеруі;

2) білім алушылардың шығармашылық қызметі тәжірибесін алуы;

3) білім алушылардың әлем халықтарының рухани және мәдени құндылықтарын меңгеруі;

4) музыкалық білім алуы және музыкалық мәдениетке араласуы;

5) білім алушылардың бойында музыка өнері саласындағы негізгі кәсіби білім беру бағдарламаларын әрі қарай меңгеруіне ықпал ететін білім, білік және дағдылар кешенін қалыптастыруға ықпал ететін жеке қасиеттерді қалыптастыруға бағытталған.

12. Психологиялық-педагогикалық қолдау:

1) білім алушының даралығына сәйкес оның тұлғалық, зияткерлік және әлеуметтік дамуына, өзін өзі кәсіби анықтауына, зияткерлік-тұлғалық мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасауға;

2) білім алушылардың бойында оқуға деген оң уәждемелерін қалыптастыруға;

3) білім алушылардың тұлға ретінде дамуына және өзін өзі жетілдіруіне ықпал ететіндей тұлғаға өзін өзі тануда, олардың өзіне шынайы баға беруіне және нақты өмірлік жағдайларда бейімделуінде, қиын жағдайларды жеңуде және эмоциялық тұрақтылыққа қол жеткізуде көмек көрсетуге;

4) бағдарламаның мақсаты мен міндеттеріне сәйкес білім алушыларға психологиялық көмек көрсетуге және қолдауға бағытталған.

13. Білім алушыларға қажетті орындаушылық дағдыларды және біліктерді үйрету мазмұны, сипаты және стилі жағынан түрлі көркемдік шығармалармен жұмыс істеу барысында іске асырылады, ал музыкалық тәрбие беру халық музыкасын, қазақстандық, орыс және шетел композиторларының шығармашылығын үйретуге негізделеді.

14. Бағдарлама білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескереді, білім алушылардың функционалдық сауаттылықтарын дамытуға, негізгі және пәндік құзыреттеріне (оқу пәні шеңберінде меңгерілген арнайы білім, білік және дағдылар) қол жеткізуге бағытталған.

15. Бағдарламаның әдістемелік негізі:

1) тұлғаны қалыптастыруға деген тұтастық тәсіл тұжырымдамасы;

2) оқытудағы жас, жеке-қызметтік, жеке-сараланған және мәселелі-зерттеу тәсілдері;

3) заманауи педагогиканың жалпы дидактикалық постулаттары, білім беру процесінің белгілеген мазмұны, формалары және тәсілдері;

4) оқытудың дамытушылық мәнмәтініндегі білім алушылардың шығармашылық және орындаушылық қабілеттерін дамыту мәселелерін әзірлеу;

5) көрнекті педгогтер мен музыка танушылардың теориялық ережелері мен әдістемелік нұсқаулары.

16. Оқу материалының мазмұнын іріктеудің педагогикалық қағидаттары:

1) табиғи сәйкестілік және қолжетімділік қағидаты білім алушының жас ерекшеліктерін ескеріп, білім алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуына көмектесетін, тыңдауға, үйренуге, орындауға лайық оқу материалын іріктеп алуға мүмкіндік береді;

2) сабақтастық қағидаты білім алушының музыкалық-орындаушылық қызметі және оның мазмұны деңгейінде оқытудың барлық сыныптары арасындағы байланысты білдіреді;

3) оқытуды дараландыру қағидаты аспапта ойнаудың орындаушылық дағдыларын практикалық меңгерудің негізгі тәсілі болып табылады;

4) шығармашылық қағидаты білім алушының қабілетін және бейімділігін ашуды болжайды, жетістік жағдайын құруға, өнермен қуана араласуға ықпал етеді.

17. «Альт» пәніне жеке оқытудың ерекшелігі оқыту әдістерін, құралдарын, формаларын және репертуар кешенін таңдаудың түрлілігін болжайды.

18. Қойылған міндеттерді орындау үшін қолданылатын оқыту әдістері:

1) ауызша (әңгімелесу, айтып беру, түсіндіру, пікірталас);

2) көрнекілік-демонстрациялық (педагогтің аспаппен шығарма орындауы, бақылау, интерактивті және мультимедиялық таныстыру рәсімін көрсету);

3) практикалық (аспаппен жұмыс, дайындық жаттығулары, шығарманы өз бетінше талдау, шығарманың жеке бөліктерімен жұмыс);

4) талдау (салыстыру және жалпылау, қисынды ойлауды дамыту);

5) эмоциялық (ассоциацияларды, бейнелерді, көркемдік әсерлерді таңдау, музыкалық бейнелі ойлауды дамыту) және тағы басқалары.

19. Әдістерді таңдау білім алушының жасына және жеке ерекшеліктеріне байланысты: физикалық қабілеттері, музыкалық қабілеттерінің даму деңгейі. Оқу процесі қарапайымнан күрделіге қарай құрылады.

20. Сабақ формалары:

1) практикалық – ойнау тәсілдері мен дағдылары аспапта пысықталады;

2) топтық сабақтар ансамбльде ұжыммен музыка ойнау үшін өткізіледі;

3) дайындық-концерттік (дайындық және концерттік нөмірлерді көпшілік алдында көрсету);

4) байқаулар;

5) ойын сабағы (сабақ барысында ойын технологияларын қолдану);

6) экскурсия сабағы және басқалары.

21. Бағдарлама заманауи музыка мектебіне интерактивті білім беру технологияларын, сабақтардың классикалық және дәстүрлі емес түрлерін енгізуді қарастырады.

22. Педагогтің білім алушымен жеке жүргізетін сабағы сыныптағы оқу-тәрбие жұмысының негізгі формасы болып табылады. Жеке сабақтарды педагогпен немесе басқа білім алушылармен ансамбльде ойнаумен үйлестіру өте тиімді.

23. Сабақ жоспары білім алушы теориялық білімді практикамен бір уақытта алатындай құрылады.

24. Сабақпен қатар жұмыстың сабақтан тыс түрлері жүргізіледі:

1) ансамбльде ойнау;

2) концерттік, байқаулық қойылымдарға дайындық;

3) шығармашылық және мәдени-ағартушылық іс-шараларға қатысу;

4) филармонияларға, театрларға, концерттік залдарға, мұражайларға және тағы басқаларға бару.

25. Білім беру бағдарламасы негізінде педагог білім беру процесін ұйымдастырудың анықталған сынып үшін ұтымды және барынша

тиімді мазмұнын, әдістерін және тәсілдерін анықтайтын оқу жұмыс бағдарламасын әзірлейді.

26. Оқу жұмыс бағдарламасының құрылымдық элементтері:

- 1) титул парағы;
- 2) түсінік хат;
- 3) оқу қызметін жоспарлау;
- 4) оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

27. Титул парағындағы негізгі мағлұматтар:

- 1) білім беру ұйымының аталуы;
- 2) оқу пәнінің аталуы;
- 3) оқу жұмыс бағдарламасы арнайы әзірленген сыныпты көрсету;
- 4) оқу жұмыс бағдарламасының жұмыс мерзімі (оқу жылы);
- 5) педагог туралы қысқа мағлұмат;
- 6) білім беру ұйымы басшысының оқу жұмыс жоспарын бекіткендігін белгілеуге арналған орын.

28. Түсінік хаттың мазмұны:

- 1) негіздеме ретінде білім беру бағдарламасы;
- 2) анықталған сыныпта пәнді оқыту кезіндегі өзекті педагогикалық мақсат пен міндеттер;
- 3) анықталған сыныптағы оқытудың ерекшеліктері (дамытушылық, түзету-дамытушылық, дарынды балалармен жұмыс және сол сияқты);
- 4) аталған сыныпта жұмысты ұйымдастырудағы ерекшеліктер мен мәселелер;

5) себептері мен өзгерістердің мақсаттарын нұсқай отырып, жеке тақырыптық блоктарды (тарауларды) меңгеру мерзімдерін және/немесе уақытын өзгерту туралы ақпаратты көрсету.

29. «Оқу қызметін жоспарлау» тарауы білім алушылардың қызметтерінің сипатын ерекшелейтін тақырыптық күнтізбелік жоспардан, сыныптар бойынша репертуарлық тізбеден құралады.

30. «Оқу процесін оқу-тақырыптық қамтамасыз ету» тарауының мазмұны:

- 1) білім алушыларға арналған танымдық әдебиеттер тізбесі;
- 2) педагогке арналған әдістемелік әдебиеттер-тізбесі;
- 3) оқу-көрнекілік құралдар тізбесі.

31. Педагогтің оқу жұмыс бағдарламасы әдістемелік кеңестің отырысында қарастырылады және білім беру ұйымының басшысы-оқу жылы басталғанға дейін бекітеді.

32. Педагог оқу жұмыс бағдарламасы негізінде әр білім алушыға арналған оқытудың жеке жоспарын құрады. Жеке жоспар білім алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуының үйлесімді процесін сипаттайды.

33. Білім алушының жеке жоспары әр жартыжылдыққа құрылып,

оны беру ұйымының басшысы бекітеді, журналға—немесе білім алушының жеке іс қағаздарына енгізіледі.

34. Білім алушының жеке жоспарын құру барысында жеке жұмыстың болашақ және ағымдағы міндеттері ескеріліп, оқу жылының басы мен соңындағы оның мінездемесіне сәйкес құрастырылады.

Бір сыныптың өзінде бағдарламаны іске асырудың жеке жоспарлары, концерттік және емтихандық бағдарламалары күрделілік деңгейі бойынша бірі бірінен біршама ерекше болуы мүмкін.

35. Білім алушының жеке жоспары репертуарлық кең үрдісті, халық, классикалық және композиторлық техниканың элементтері бар заманауи музыканы енгізу арқылы репертуарды жаңартуды және байытуды көрсетеді.

36. Оқу процесінің дұрыс ұйымдастырылуы, білім алушылардың музыкалық-орындаушылық қабілеттерінің табысты және жан-жақты дамуы толығымен алғанда жұмыстың мұқият жоспарлануына, репертуардың дұрыс іріктелуіне тікелей байланысты болады.

37. Педагог әрбір білім алушының музыкалық қажеттіліктерін және дарындылық ерекшелігін ескеріп, әрқайсысына жеке репертуарлық стратегия әзірлейді.

38. Педагог музыкалық шығармалардың жеке репертуарлық тізбесін қалыптастырады, шығармаларды жүйеге келтіреді және білім алушының жеке мүмкіндіктеріне сәйкес репертуарды толықтырады.

39. Репертуарлық тізбе қазақ, орыс, шетел музыкасы, көркемдік деңгейі жоғары заманауи композиторлардың балалар мен жасөспірімдерге арналған пьесаларын, мультфильмдерден, балаларға арналған кинофильмдерден алынған танымал әндерді, халық музыкасын және басқаларды қамтиды.

40. Педагог оқу процесінде ладтық, үндестілік, ырғақтық және әуендік ерекшеліктерін ескере отырып, қазақ халық әндері мен күйлерінің өңдеулерін, қазақстан композиторларының шығармаларын кеңінен қолданады.

41. Оқу репертуарының әр түрлі жанрдағы және стильдегі шығармаларға қанық болуы музыкалық материалды оқуға, салыстыруға, жүйелеуге оңтайлы жағдай туғызады.

42. Репертуар жүйелі түрде жаңартылады және заманауи отандық және шетел композиторлары шығарған үздік пьесаларын қамти отырып кеңейтіледі.

43. Педагог күрделілігі төмендеу тапсырмадан мейлінше күрделі тапсырмаға біртіндеп ауысу, білім алушыға көркемдік мазмұны жағынан, сондай-ақ орындау техникасы жағынан қолжетімді болатындай материалдарды таңдай отырып, оқыту әдістемесін және білім алушының репертуарын ойластырады.

44. Педагог репертуармен жұмыстың аяқталу деңгейін бекітеді, шығармаларды үйрену кезеңдерін белгілейді, бағдарламаның көлемін және күрделілігін түрлендіреді, әр білім алушының тұлғалық және жеке тәсілдерді ескеретін жаңа репертуардың есебінен репертуарлық тізбені толықтырады.

45. Педагог репертуармен жұмыс істеу барысында шығармалардың бір бөлігі көпшілік алдында немесе концертте (емтихандық) орындауға, қалған бөлігі – сыныпта жұмыс істеуге немесе таныстыру мақсатына арналатындығын ескереді.

46. Жеке жоспарға білім алушының музыкалық орындаушылық, көркемдік, техникалық мүмкіндіктерінен жоғары және оның жас ерекшеліктеріне сәйкес келмейтін шығармалар енгізілмейді.

47. Білім алушылардың музыкалық дүниетанымын кеңейту үшін сыныпта егжей-тегжейлі оқытылатын шығармалардан бөлек, жұмыстың түрлі аяқталу деңгейіне жол бере отырып, жаттап алуды талап етпей, түрлі сипаттағы пьесалардың қатарымен таныстырылады.

48. Жеке жоспардың міндетті тараулары:

- 1) гаммалармен жұмыс;
- 2) этюдтермен және жаттығулармен жұмыс;
- 3) классикалық және заманауи авторлардың пьесаларын орындау;
- 4) Қазақстан композиторларының шығармаларын орындау;
- 5) халық әндерінің және билерінің өңдеулері;
- 6) ансамбльдің құрамында жұмыс істеу;
- 7) парақтан оқу дағдылары.

49. Әр жарты жылдықтың соңында педагог бекітілген жеке жоспардағы репертуарлық тізбеге енгізілген өзгерістерді көрсетіп, жоспардың орындалуын белгілейді, ал жылдың соңында білім алушының музыкалық және техникалық дамуына, жетістіктері және еңбек қабілеттеріне сипаттама береді.

50. Жылдың соңындағы білім алушыға берілген мінездеме даралығының келесі жақтарын ашып көрсетеді:

- 1) музыкалық қабілеттерінің деңгейі (естуі, ырғақ, жады);
- 2) білім алушының аталған аспапқа деген орындаушылық аппаратының сәйкестігі;
- 3) аспапқа икемделу деңгейі;
- 4) жалпы дамуы, эмоциялығы, қабылдауы, реакциясының жылдамдығы;
- 5) музыкамен айналысуға көзқарасы;
- 6) еңбекке қабілеттілігі, жинақылығы;
- 7) өз бетінше жұмыс істеу білігі;
- 8) мәтінді талдаудағы сауаттылық дәрежесі;
- 9) музыкалық шығармаларды меңгеру жылдамдығы;

10) жылдың соңындағы жетістіктері;

11) білім алушының музыкалық-техникалық дамуындағы кемшіліктері және оларды жеңу бойынша міндеттері.

51. Білім алушыны сипаттауда мақсатқа жетуге ұмтылуы, көркемдік қиялының болуы, аспапты еркін игеруі, техникалық жағынан еркіндігінің болуы сияқты жеке қасиеттері көрсетіледі.

52. Педагог баланың барлық ерекшеліктерін ескереді, жағымды жақтарына баса назар қояды және дамыта отырып, осы қабілеттерін педагогикалық процесте оңтайлы пайдаланады.

Оқу материалы білім алушының жеке ерекшеліктеріне, оның көркемдік деңгейіне, техникалық дамуына, оқытудың қандай да бір кезеңінің педагогикалық міндеттеріне сәйкес ұтымды таңдалынады.

53. Білім алушы алғашқы сабақтардан бастап мәтінмен өз бетінше жұмыс істеуді, сауатты оқуды, талдауды, барлық темптік, ырғақтық, динамикалық белгілерді нақты шығаруды және өзінің орындауының сапасын тыңдап бақылауды үйренеді.

54. Техникалық және музыкалық-көркемдік дамудың біртұтастығы - альтта ойнауға оқытудың маңызды шарты болып табылады.

Мәнерлі орындау, естуді бақылауды дамыту, дыбысталу, екпін, ырғақ және динамика сапасымен жұмыс оқытудың барлық кезеңінде жүзеге асырылады және үнемі педагогтің назарында болады.

55. Бұлшық етті дұрыс сезінуді тәрбиелеу, артық күш салуды жою, орындауда қажетті еркіндікке қол жеткізуді педагог бақылайды.

56. Алғашқы сабақтарды өткізу әдістемесі мұқият ойластырылады, оқытудың тек практикалық жағын ғана емес, сондай-ақ музыкалық-тәрбиелеу міндеттерін қарастырады.

57. Альт сыныбы сабақтарында келесі талаптар сақталады:

1) аспап пен ысқы көлемінің үлкен болуына орай қолдың шаршауына жол бермеу;

2) алдын ала емтиханға дайындалған скрипка репертуарының бөлігін альтта орындау кезінде репертуар квинтаға төмен дыбысталатын болады;

3) альт кілттерін үйрену, аспапсыз ауызша түрде аппликатураларды және ноталарды жаттықтыру алдымен тек бірінші позиция көлемінде іске асырылады;

4) білім алушыға этюдтер мен пьесаларды орындау дағдыларына оқыту кезінде жинақтарды пайдалану.

58. Педагог оқытудың алғашқы кезеңінде ішектерде ысқымен алдымен орта ішектерде «ре» және «ля» дыбысын шығару, сонымен қатар дауысты шымшып шығару арқылы (пиццикато) сол қол аппаратын ұйымдастыруды дайындау жұмыстарын жүргізеді.

59. Педагог аспаптың дұрыс күйге келтіруін үнемі қадағайды.

60. Гаммалармен, арпеджио, этюд және жаттығулармен ұдайы жұмыс саусақ жүйріктілігін, нақтылығы және басқа да техникаларын дамытуға ықпал етеді.

61. Педагог гаммалармен, арпеджио және жаттығулармен жұмыс істеу кезінде екпіндік нақтылыққа, қалыпты дыбыс шығаруға, ырғақтың тұрақтылығына, ішектерді ауыстырудағы ысқыларды қозғаудың баяулығына және оны тепе-тең бөлуге, позицияларды еркін ауыстыруға, саусақтардың нақтылығына талпына отырып, орындаудың сапа жағына үлкен көңіл бөледі.

62. Скрипкашының орындау техникасын жетілдіруде этюдтармен жұмыс істеу үлкен мәнге ие. Этюдтар гамма мен жаттығулардан көркемдік шығармаларды орындауға ауысудың бір тәсілі, жақсы техникалық материал болып табылады.

63. Этюдтармен жұмыс істеуде ырғақтық сурет, штрихтардың алмасуы, нюанстың алмасуы сияқты орындау техникасының түрлі тәсілдерін әрі қарай жетілдіру мақсатын көздейді, барлық мүмкін болатын ауысулар түрлі позицияларға ауысады.

64. Этюдтер мақсатты түрде қиындық деңгейіне қарай таңдалынады. Халық әуендері заманауи мәнерлілік құралдарымен органикалық үйлескен, балаларға арналған пьесалар – ерекше құндылықтарды құрайды.

65. Шығармамен жұмысқа кіріспес бұрын, педагог білім алушыны оның мазмұнымен, негізгі көркемдік бейнелермен, формаларымен, орындау сипатымен, техникалық міндеттерімен, шығарманың стилімен алдын ала таныстырады, мағынасын түсіндіре отырып, музыкалық терминдермен таныстырады.

66. Шығармамен жұмыс үш кезеңде жүргізіледі:

- 1) шығармамен таныстыру және күрделі тұстарын анықтау;
- 2) техникалық жағынан қиын тұстарымен жұмыс;
- 3) оны мәнерліліктің қажетті деңгейіне жеткізу.

67. Педагог механикалық түрде ойнауға жол бермей, білім алушының бойында музыкалық шығармаға деген саналы көзқарасты үнемі дамытады. Шығармамен жұмыс техникалық тәртіптегі қиындықтарды жеңуді және пьесаның жеке бөліктерін баса айту бойынша жұмысты болжайды.

68. Жалпы алғанда білім алушының техникасын дамыту оқып жатқан барлық шығармаларымен жұмыс істеу процесінде іске асырылады. Педагог қандай да бір техникалық тәсілдерді меңгеруге деген саналы қатынасты дамытады.

69. Қос ноталармен ойнауға және аккордтық техниканы дамытуға үлкен назар аударылады.

Ауысулар, позицияларды алмастыру скрипка техникасының негізгі бөлімдері ғана емес, сондай-ақ маңызды мәнерлілік құралы болып табылады. Сондықтан екпіннің таза шығуына және ауысулардағы қозғалыс еркіндігіне қол жеткізуге талпына отырып, олардың орындалатын шығарманың мәнмәтініндегі музыкалық-мәнерлі дыбысталуын, сондай-ақ позициялардың ауысуының техникалық сызбасын нақты елестетуі ескеріледі.

70. Білім алушыны табысты музыкалық-орындаушы ретінде дамытудың маңызды алғышарттары - оның орындаушылық аппараттарының еркіндігі мен табиғилығын тәрбиелеу болып табылады.

71. Штрихтармен жұмыс істеу барысында жетістікке қол жеткізудің қажетті шарттары:

1) қандай да бір штрихтың музыкалық-мәнерлілік мәнінің орындалып отырған шығарманың сипатына сәйкес болуы;

2) оның дыбысталуының сапасы;

3) ырғақтық нақтылық;

4) сол қол мен оң қолдың үйлесімі;

5) ысқыны дұрыс бөлу.

72. Штрихтық техниканы меңгеру жаттығуларды, гаммаларды, этюдтерді, сондай-ақ арнайы таңдалып алынған пьесаларды орындау кезінде іске асырылады.

Бір-біріне жақын штрихтарды, сондай-ақ сипаты және орындау тәсілі жағынан өзгеше штрихтарды қосу дағдыларын дамыту қажет.

73. Педагог сапалы дыбыс шығару және кантиленаларды орындау дағдыларын меңгеру үшін қажетті жағдайларды – оң қолдың еркін қозғалуын, ысқының баяу жылжуын, ұзын ноталарды түрлі динамикалық бояулармен орындау дағдыларын, ысқының қылмен жақсы қабысуын, ысқы қозғалысының қалыптылығын қамтамасыз етеді.

74. Жаттығулармен, гаммалармен, этюдтармен жұмыс істеу кезінде дыбыс сапасына, екпіннің нақтылығына, ырғақтың тұрақтылығына қойылатын талаптар төмендемейді.

75. Дыбыс сапасы көбінесе ысқы қозғалысының жылдамдығына, ысқының ішекті басу күші, ішектің бөлігін таңдау сияқты факторларға байланысты болады. Дыбыс ашық, қалыпты, тембрі жағынан қанық, дыбыс реңктері мен нюанстардағы өзгерістерде иілгіш болуы керек.

76. Динамикамен жұмысты назардан тыс қалдырмай, мәтінде көрсетілген динамикалық белгілерді нақты орындауға тырысып, бір сарынды, «бояусыз» орындаудан аулақ болған жөн.

77. Бір позициядан бір позицияға ауысу скрипкашы техникасының негізгі элементтерінің бірі ғана емес, сондай-ақ мәнерліліктің маңызды құралы.

Екпіндік-нақты және еркін ауысулармен жұмыс істей отырып, педагог орындалатын музыкалық шығарманың сипаты және музыкалық-мәнерлілігіне байланысты әр жағдайды жеке қарастырады.

78. Дірілдің (вибрато) сипаты шығарманың көркемдік мазмұнына байланысты және орындаушылық түсіндірумен үйлесімді байланыста болады.

79. Педагог музыканы мәнерлі дыбыстауға, сол қолға артық күш түспеуін және қойылым-қозғалу дағдыларын ретімен дамытуға талпынады, себебі бұл вибрация дағдыларын меңгерудегі табысты жұмыстың алғышарттары.

80. Нотаны парақтан оқу дағдысын дамыту білім алушының жалпы музыкалық, техникалық дамуының деңгейіне және оның теориялық білімінің көлеміне байланысты. Талдау және нотаны парақтан оқу дағдысы музыкалық-есту түсініктерін қалыптастырумен тығыз байланысты.

81. Педагог білім алушыға парақтан оқуды үйретеді, музыкалық әдебиетпен жан-жақты және кеңінен танысуға мүмкіндік береді, музыкалық материал көлемін кеңейту, қарқынын арттыру, аппликатуралық дағдылар сияқты оқытудың дамытушылық қағидаттарын анықтайды.

Нотаны парақтан оқу дағдылары білім алушының жалпы музыкалық және техникалық даму деңгейіне, оның теориялық білімінің көлеміне байланысты. Талдау және нотаны парақтан оқу дағдылары музыкалық-есту түсініктерімен ерекше тығыз байланысты.

82. Педагог дауыс ырғағымен, оның ішінде музыканы есту қабілетін және өзін өзі бақылауды дамытумен, бір позициядағы, позицияны ауыстырудағы тұрақты екпіндеу дағдысын алуды, түрлі жылдамдықтағы сол қол қимылдарының дұрыстығын көп мәрте тексеру бойынша жұмыс істейді.

83. Екпіннің таза болуы, тональділікті сезіну, дыбыс шығару тәсілдерін жетілдіру, «басқарылатын» саусақ жүйріктілігін жетілдіру үшін гаммалар және арпеджиомен жұмыстың ерекше маңызы бар.

84. Өз бетімен жүргізілетін сабақтар ұдайы және жүйелі түрде жүргізіледі. Жұмыс көлемі балалардың жалпы білім беру бағдарламаларын игеруімен қатар үй тапсырмасына дайындалуға кететін уақыт шығыны ескеріліп анықталады.

85. Жеке үй тапсырмасы бірнеше рет жүргізіліп, педагогтің ұсынымдарына сәйкес құрылады.

Бірінші кезекте түрлі техникалық тәсілдерді пайдаланып, ең күрделі музыкалық эпизодтар пысықталады. Педагог білім алушының ақыл-ой және дене мүмкіндіктеріне байланысты қандай да бір шығармаға жұмсалатын уақытты анықтайды.

86. Білім алушының өз бетінше жүргізетін сабақтарын белсендіру үшін сабақтың келесі формалары қолданылады:

1) өз орындауын талдау (білім алушылар өзінің ойнауын бағалайды, жіберілген қателіктерін белгілейді);

2) білім алушылардың күнделіктеріне шығармамен жұмысқа қатысты педагогтің маңызды ұсынымдарын жазу;

3) үй тапсырмаларын орындау туралы ауызша есеп беру (білім алушы қиындықтар туралы және оларды жою туралы айтады).

87. «Альт» пәнінің үлгілік оқу жоспарындағы «Сольфеджио», «Қазақ музыка әдебиеті», «Әлемдік музыка әдебиеті», «Ұжымдық музыка ойнау» пәндерімен пәнаралық байланысы білім алушылардың түрлі көркемдік түсініктерді тұтас түсінуге итермелейді.

88. Білім беру бағдарламасын іске асыруды оқыту пәнінің бейініне сәйкес келетін арнайы кәсіби (орта және жоғары) білімі бар педагогикалық кадрлар қамтамасыз етеді.

89. Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептерінің материалдық-техникалық базасы санитарлық және өртке қарсы нормаларға, еңбекті қорғау нормаларына сәйкес болуы тиіс. Сабақтар кең, жақсы жарық түсетін, жақсы желдетілетін, акустикасы жақсы ғимараттарда жүргізілуі тиіс.

90. Бағдарламаны іске асыру шарттары:

1) музыка аспаптары (скрипка, фортепиано және басқалары);

2) пюпитр;

3) аспапты күтуге арналған аксессуарлар;

4) CD және DVD дисктерді тыңдауға арналған ойнатқыш құралдар;

5) аудио және видео аппаратуралар;

6) ноталық әдебиет;

7) оқу-әдістемелік әдебиеттер;

8) фонотекалар мен видеотекалар, нота салғыш тақталар табылады.

Музыкалық аспаптарды күйге келтіретін маман пианино мен рояльді тексеріп отырады. Аспаптар белгілі деңгейдегі ауа ылғалдығы бар ғимараттың сөрелерінде сақталады.

91. 5 сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) альт кілтін және бірінші, үшінші, бесінші және екінші, төртінші, алтыншы позициядағы дыбыстық диапазонды оқу;

2) альт және скрипка кілтін үйлестіру;

3) аспаптың ерекшеліктеріне (көлем) сәйкес қолды дұрыс қою бойынша жұмыс;

4) позициялардың ауысуы (түрлі аппликатуралық сатылылық), ауысулардың түрлері;

5) екі октавалы гаммаларды және арпеджиоларды бірінші позицияда, кейін ауысуларымен алдын ала оқу;

6) орташа қарқындағы үш октавалы гаммалар мен арпеджиолар (мажорлы және минорлы);

7) альт дыбысын шығару және кең дыбысталатын дірілді (гаммаларда) бірінші және үшінші позиция көлемінде баяу қарқында және кантиленді сипаттағы пьесаларды пысықтау;

8) детаще, ысқыға екі-үш-төрт-алты-сегіз нотадан легато, мартле, стаккато штрихтарын, штрихтардың үйлесімін үйрену;

9) екпін тазалығымен және ырғақпен жұмыс;

10) педагогтің қатысуымен өткізілетін сынып сабақтары, сондай-ақ білім алушының үй тапсырмасының бөлігі ретінде нотаны парақтан оқу;

11) білім алушы оқу жылының ішінде төрт-бес мажорлық және минорлық екі октавалық позицияларының ауысуымен және үш октавалы гаммалар мен арпеджионы, 7-8 этюдті, 4-5 пьесаны, 2 ірі нысанды шығарманы үйренеді;

12) 6 сыныпқа көшу кезінде гамма және арпеджио, 1 этюд, түрлі сипаттағы 2 пьеса немесе 1 ірі нысанды шығарма орындалады.

92. 5 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Альт кілті және бірінші – үшінші – бесінші және екінші –

төртінші – алтыншы позициядағы дыбыстық диапазон.

2-тақырып. Альт кілті мен скрипка кілтінің үйлесуі.

3-тақырып. Аспаптың ерекшеліктеріне (көлеміне) сәйкес қолды қою.

4-тақырып. Позицияларды ауыстыру (түрлі аппликатуралық реттілік, ауысу түрлері).

5-тақырып. Екі октавалық гаммалар және бір позициядағы арпеджио, сосын ауысумен.

6-тақырып. Үш октавалық гаммалар және орташа қарқындағы арпеджио (мажорлы және минорлы).

7-тақырып. Альт дыбысын шығаруды және баяу қарқында бірінші – үшінші позиция көлемінде және кантиленді сипаттағы пьесаларда кең дыбысталатын вибрацияларды (гаммаларда) пысықтау.

8-тақырып. Бір ысқыға екі-үш-төрт-алты-сегіз нотадан детаще, легато штрихтары, мартле, стаккато, штрихтардың үйлесімдері.

9-тақырып. Дауыс ырғағы тазалығымен және ритммен жұмыс.

10-тақырып. Нотаны парақтан оқу.

93. 5 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

5 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

- 1) саусақтарын алшақ орналастыра алады;
- 2) альт кілтінде ноталарды оқи алады;
- 3) музыкалық бейнелі ойлауды дамытады;
- 4) негізгі және үзік штрихтарды орындау дағдыларына ие болады;
- 5) түрлі стильдік бағыттағы шығармаларды біледі;
- 6) үш белгіге дейінгі гаммаларды орындай алады;
- 7) түрлі стильдік бағыттағы шығармаларды орындайды.

94. 6 сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) жұп және тақ позицияларды және олардың алмасуларын әрі қарай меңгеру бойынша жұмыс: екі октавалық гаммалар және жылдам қарқындағы арпеджио, үш октавалық гаммалар және орташа қарқындағы арпеджио (мажор, минор). Үлгерімі жақсы білім алушылар үшін үш дыбысты алмасулардың (секстаккорд, квартсекстаккорд) және септаккордтарды үйрену;

2) үш позиция көлемінде орташа қарқындағы қос ноталар: терция, сексты, октавалар (бірінші позиция көлемінде қисық қозғалыста қос ноталарды алдын ала үйрену);

3) аккордтық техникамен, трель, бірінші позициядағы хроматикалық қимылдар (сырғитын аппликатура және саусақтардың алмасуы - нығыздалған аппликатура);

4) альт дыбысын шығарумен және кең дыбысталатын дірілмен жұмыс;

5) нюансировка белгілерін іске асыру кезіндегі негізгі техникалық тәсілдерді меңгеру;

6) штрихтарды меңгеру бойынша әрі қарай жұмыс: деташе, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе;

7) флажолеттің табиғи, кварттық және квинттік түрлерімен танысу;

8) ырғақ тазалығымен және ритммен жұмыс;

9) педагогтің қатысуымен жүргізілетін сынып сабақтарының, сондай-ақ білім алушының үй тапсырмасының бөлігі ретінде нотаны парақтан оқу;

10) білім алушы оқу жылының ішінде 5-6 мажорлы және минорлы екі октавалық және үш октавалық гамма мен арпеджио (барлық айналымдарымен үш дыбыстылық), оның ішінде бұрынғы өткен материалдар да кіреді, қос ноталардағы 2 гамма (терциялар, сексталар, октавалар), 8-9 этюд, 5-6 пьеса, 2 ірі нысанды шығарма меңгеріледі;

11) 7 сыныпқа көшу кезінде үш октавалық гамма және арпеджио (айналымның барлық түрімен үш дыбыстылық), қос ноталардағы гамма (үлгерімі жақсы білім алушылар үшін), 1 этюд, 1 пьеса және 1 ірі нысанды шығарма орындалады.

95. 6 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Жұп және тақ позициялар және олардың ауысуы.

2-тақырып. Екі октавалық гаммалар және жылдам қарқындағы арпеджио. Үш октавалық гаммалар мен орташа қарқындағы арпеджио (мажор, минор).

3-тақырып. Үшдыбыстылықтың ауысуы (секстаккорд, квартсекстаккорд) және септаккордтар.

4-тақырып. Үш позиция көлеміндегі баяу қарқындағы қос ноталар: терция, секстар, октавалар (қос нотаны алдын ала бірінші позиция көлемінде қисық қозғалыста үйрену).

5-тақырып. Аккордтық техникамен, трель, бірінші позициядағы хроматикалық қимылмен жұмыс.

6-тақырып. Альттық дыбыс жүргізумен және кең дыбысталатын дірілмен (вибрация) жұмыс. Нюансировка белгілерін іске асыру кезіндегі негізгі техникалық тәсілдерді меңгеру.

7-тақырып. Деташе, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе штрихтарын меңгеру бойынша жұмыс.

8-тақырып. Табиғи, кварттық және квинттік флажолеттер.

9-тақырып. Ырғақ тазалығымен және ритммен жұмыс. Нотаны парақтан оқу.

96. 6 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

6 сыныпта оқу жылының соңында білім алушылар келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) бағдарламалық талаптарға сәйкес альтқа арналған репертуарды біледі;

2) гаммаларды үш октавада орындай алады;

3) деташе, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе штрихтарын орындау дағдыларына ие болады;

4) нюансировка белгілерін іске асыру кезіндегі техникалық тәсілдерді біледі;

5) күрделі емес музыкалық шығармаларды парақтан оқи алады.

97. 7 сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) музыкалық-орындаушылық дағдыларды әрі қарай меңгеру және дамыту;

2) үш октавалық гаммалар және жылдам қарқындағы арпеджио (үлгерімі жақсы білім алушылар үшін - секстаккорд, квартсекстаккордтардың үшдыбыстылық айналымын үйрету) және септаккордтар;

3) орташа қарқындағы қос ноталардағы гаммалар: терциялар, сексталар, октавалар;

4) түрлі аппликатуралы хроматикалық гаммалар;

5) альт дыбысын шығару және кең дыбысталатын дірілмен жұмыс;

6) баса айту (фразировка) – ерекше белгілерді (нюансировка) іске асыру кезіндегі негізгі техникалық тәсілдерді әрі қарай зерделеу;

7) штрихтарды және олардың үйлесімдерін еркін игеру тәсілдерін техникалық және көркемдік материалдарда үйрену: деташе, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе;

8) ырғақ тазалығымен және ритммен жұмыс;

9) нотаны парақтан оқу;

10) білім алушылардың орындаушылық дағдыларын меңгеру бойынша сыныптағы және үй жұмыстарын, білім алушының кәсіби музыкалық оқу орнында әрі қарай оқуына арналған бағдарламаны кеңейту және тереңдету;

11) білім алушы оқу жылының ішінде 6-7 мажорлық және минорлық үш октавалық гаммалар және арпеджио (үшдыбыстылық барлық айналымдарымен), ертеректе өткен материалдарды қоса алғанда, қос ноталық 3-4 гамма, 2 хроматикалық гамма, 9-10 этюд, 5-6 пьеса, ірі нысанды 2 шығарма меңгеріледі.

98. 7 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Үш октавалық гаммалар және жылдам қарқындағы арпеджио. Секстаккорд, квартсекстаккорд және септаккорд үшдыбыстылығының айналымдары.

2-тақырып. Орташа қалыптағы қос нотадағы гаммалар: терциялар, сексталар, октавалар.

3-тақырып. Аппликатураның түрлерімен хроматикалық гаммалар.

4-тақырып. Альттық дыбыс шығарумен және кең дыбысталатын дірілмен жұмыс.

5-тақырып. Баса айту. Ньюансировканың белгілерін іске асыру кезіндегі негізгі техникалық тәсілдер.

6-тақырып. Техникалық және көркемдік материалдарда штрихтарды және олардың үйлесімдерін еркін меңгеру тәсілдері: деташе, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе. Ырғақ тазалығымен және ритммен жұмыс;

7-тақырып. Нотаны парақтан оқу.

99. 7 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

7 сыныпта оқу жылының соңында білім алушылар келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) үш октавада мажорлы және минорлы гаммаларды орындай алады;

2) хроматикалық гаммаларды орындай алады;

3) сол қол техникасын: саусақ жүйріктілігі, трель, позициялардың қосылуының алуан түрлерін, жасанды флажолеттер мен қос ноталарды біледі;

4) мейлінше күрделі штрихтармен орындау дағдыларына ие болады.

100. 8 сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) музыка мектебінде оқу барысында алған білім, білік және дағдыларын әрі қарай жетілдіру;

2) білім алушылардың музыкалық-орындаушылық деңгейлерін арттыру;

3) орындау техникасымен тереңірек жұмыс;

4) Стилi және жанры жағынан түрлi шығармаларды үйрену;

101. 8 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

1-тақырып. Білім алушылардың музыкалық-орындаушылық деңгейін арттыру.

2-тақырып. Орындау техникасы.

3-тақырып. Стилi және жанры жағынан түрлi шығармаларды үйрену.

4-тақырып. Репертуар.

5-тақырып. Сахна мәдениеті.

6-тақырып. Ансамбльде орындау.

102. 8 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

8 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) интервалды техника дағдысына ие болады;

2) музыкалық шығарманы түсіндіре алады;

3) шығарманың стилистикалық ерекшеліктерін жеткізе алады;

4) музыкалық шығарманы өз бетімен жаттай алады;

5) аспапты өз бетінше күйге келтіре алады;

6) парақтан оқу дағдысына ие болады.

103. Білім беру бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

Түлек біледі:

1) альтта жеке орындауға тән көркемдік-орындаушылық, техникалық мүмкіндіктерді;

2) музыкалық терминдерді;

3) музыкалық шығармалардың интерпретацияларын;

4) бағдарламалық талаптарға сәйкес, түрлі стильдегі және жанрдағы шығармалардан құралған альтқа арналған репертуар.

104. Түлек істей алады:

1) музыкалық шығарманы жеткілікті көркемдік деңгейде сауатты орындайды;

2) күрделі емес шығармаларды жаттау кезінде туындағын техникалық қиындықтарды өз бетінше жеңу;

3) орындаушылық техникада теориялық білімді қолдану;

4) орындалатын музыкалық шығармаларды талдау;

5) музыкалық формалар туралы түсінігі бар.

105. Бітіруші түлекте қалыптасқан дағдылар:

- 1) күрделі емес музыкалық шығармаларды есту арқылы теру және парактан оқу;
- 2) музыкалық-орындаушылықтың мәнерлілік құралдарын пайдалану;
- 3) есту қабілетін бақылау және орындау процесін басқару;
- 4) орындалатын шығармаларды теориялық талдау;
- 5) орындаушылық практика, көпшілік алдында жеке өнер көрсету;
- 6) ұжымдық шығармашылық қызмет.

106. Бақылау және бағдарламаны игеру нәтижелерін бағалау өлшемшарттары:

Үлгерімді бақылаудың мақсаты: білім алушының білім беру бағдарламасын игерудегі нәтижелігін анықтау. Білімді бағалау - білім сапасын бағалаудың негізгі элементтерінің бірі, педагогикалық жүйенің маңызды компоненті және оқу процесінің бір бөлігі болып табылады.

Музыкалық білім берудегі оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттары пән бойынша ағымдық үлгерім нәтижелері мен концерттік көрсетілімдерден алған бағаларынан құралады;

107. Білім сапасын бағалау бақылаудың барлық түрлерін қамтиды. Олардың әрқайсысы белгілі оқу-әдістемелік міндеттерді шешуге бағытталған, өз мақсаттары, міндеттері және формалары бар.

Бағдарламаны игеру нәтижелерін бақылау түрлері. Балалар музыка мектептеріндегі және өнер мектептерінің музыка бөлімдеріндегі үлгерімді бақылаудың негізгі түрлері болып ағымдық, аралық және қорытынды бақылау, қорытынды аттестаттау:

1) ағымдық бақылау әр тақырып және тарау бойынша бағдарламалық материалдарды меңгерулерін тексеру мақсатында білім беру бағдарламасына сәйкес жеке сабақ процесінде өткізіледі;

2) аралық бақылау білім алушының пәннің белгілі көлемінің мазмұнын меңгеру сапасын бағалау мақсатында сынақ немесе емтихан түрінде өткізіледі;

3) қорытынды бақылау үлгілік оқу жоспарында қарастырылған және білім алушылардың пәнді аяқтағаннан кейін оның мазмұнын меңгеру сапасын бағалау мақсатында оқу жылының соңында емтихан түрінде өткізіледі. Бақылауға дайындалу барысында оқу материалдарын тереңірек жалпылау және жүйелеу процесі іске асырылады.

108. Емтиханға баға қою кезінде білім алушының аспапты тиісті деңгейде игеруі, көркемдік бейненің толық және сенімді ашылуы, орындалып отырған шығарманың стилін түсінуі және орындаушылық интерпретацияда көрсете алу сияқты өлшемдер ескеріледі.

109. Білім алушыны қорытынды аттестаттау білім беру бағдарламасында қарастырылған пәннің көлемін меңгеру дәрежесін анықтау мақсатымен өткізіледі.

Білім алушылардың қорытынды аттестаттау мазмұнына қойылатын талаптарды мектеп өз бетінше анықтайды.

110. Қорытынды аттестаттауды бағалау өлшемшарттары (концерттік бағдарламаны орындау):

1) 5 «өте жақсы» бағасы: бағдарламаны сауатты және мәнерлеп орындау, ырғағы жақсы, дыбысталуы жақсы және аспапты меңгеруі жеткілікті деңгейде дамыған.

2) 4 «жақсы» бағасы: бағдарламаны сауатты және мәнерлеп орындау, ырғағы жақсы, дыбыстылауы жақсы, бағдарламадағы шығармалардың музыкалық, техникалық және ритмикалық міндеттерін сәл ақаулармен орындайды.

3) 3 «қанағаттанарлық» бағасы: мәтіні жатталмаған, техникалық дайындығы төмен, көркемдік жағынан әлсіз ойнау, ойын аппаратының еркіндігі жоқ, сенімсіз орындау, ритмикалық тұрақсыз, ырғағы анық емес, қозғалыс үйлесімділігі жеткіліксіз, мәтінде ақау бар;

4) 2 «қанағаттанарлық» бағасы: аспапта ойнау дағдылары жоқ, мағынасыз ойнау, ырғағы таза емес;

5) сынақ (бағасыз). Орындау оқытудың осы кезеңіндегі қажетті деңгейге сәйкес.

111. Сыныптар бойынша білім алушының көрсетілімдеріне қойылатын бақылау-бағдарламалық талаптары.

1) 5 сынып. Бірінші тоқсандағы аттестаттау формасы: техникалық сынақ. Техникалық сынақ бағдарламасы: бір гамма, бір арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы екі этюд, пьеса.

Екінші тоқсандағы аттестаттау формасы: академиялық концерт. Академиялық концерт бағдарламасы: этюд, әртүрлі сипаттағы екі пьеса немесе үлкен көлемдегі (вариация) бір пьеса, ірі нысанды бір шығарма.

Үшінші тоқсандағы аттестаттау формасы: техникалық сынақ. Техникалық сынақ бағдарламасы: бір гамма, бір арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы екі этюд.

Төртінші тоқсандағы аттестаттау формасы: емтихан. Емтихан бағдарламасы: бір гамма, бір арпеджио, штрихтар, бір пьеса, ірі нысанды бір шығарма.

2) 6 сынып. Бірінші тоқсандағы аттестаттау формасы: техникалық сынақ. Техникалық сынақ бағдарламасы: бір гамма, бір арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы екі этюд, пьеса.

Екінші тоқсандағы аттестаттау формасы: академиялық концерт. Академиялық концерт бағдарламасы: этюд, әртүрлі сипаттағы екі пьеса немесе ірі көлемдегі (вариация) бір пьеса, ірі нысанды бір шығарма.

Үшінші тоқсандағы аттестаттау формасы: техникалық сынақ. Техникалық сынақ бағдарламасы: бір гамма, бір арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы екі этюд.

Төртінші тоқсандағы аттестаттау формасы: емтихан. Емтихан бағдарламасы: бір гамма, бір арпеджио, штрихтар, бір пьеса, ірі нысанды бір шағарма.

3) 7 сынып. Бірінші, екінші тоқсандардағы аттестаттау формасы: техникалық сынақ. Техникалық сынақ бағдарламасы: бір гамма, бір арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы екі этюд, бір пьеса.

Үшінші тоқсандағы аттестаттау формасы: тыңдалым. Тыңдалым бағдарламасы: ірі нысанды бір шығарма (концерт немесе екі бөлімнен тұратын соната), әртүрлі сипаттағы екі пьеса.

Төртінші тоқсандағы аттестаттау формасы: емтихан. Емтихан бағдарламасы: ірі нысанды бір шығарма (концерт немесе екі бөлімнен тұратын соната), әртүрлі сипаттағы екі пьеса, қазақстан композиторының бір пьесасы.

4) 8 сынып. Бірінші, екінші тоқсандардағы аттестаттау формасы: техникалық сынақ. Техникалық сынақ бағдарламасы: бір гамма, бір арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы екі этюд, бір пьеса.

Үшінші тоқсандағы аттестаттау формасы: бітіру емтиханының бағдарламасы тыңдау. Тыңдалым бағдарламасы: ірі нысанды бір шығарма (концерт немесе екі бөлімнен тұратын соната), әртүрлі сипаттағы екі пьеса.

Төртінші тоқсандағы аттестаттау формасы: бітіру емтиханы. Бітіру емтиханы бағдарламасы: бір гамма (арпеджио), бір этюд, виртуоздық сипаттағы бір пьеса, кандиленді сипаттағы бір пьеса, Қазақстан композиторларының бір пьесасы, ірі нысанды бір шығарма.

Образовательная программа по предмету «Альт» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств

1. Образовательная программа по предмету «Альт» для детских музыкальных школ и музыкальных отделений школ искусств (далее - Программа) определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, задачи, сроки обучения, содержание, программные требования по каждому классу, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, ожидаемые результаты освоения предмета, критерии оценки результатов обучения.

2. Терминология, используемая в Программе:

1) аккорд – сочетание трёх и более музыкальных звуков разной высоты, взятых одновременно.

2) альт – струнно-смычковый музыкальный инструмент такого же устройства, что и скрипка, но несколько больших размеров, отчего звучит в более низком регистре;

3) аппликатура – порядок расположения и чередования пальцев при игре на музыкальном инструменте;

4) альтовый ключ – нота до первой октавы на третьей линейке;

5) арпеджио – способ исполнения аккордов на фортепиано некоторых клавишных (ксилофон, виброфон) и струнных инструментах, при котором звуки аккорда следуют один за другим;

6) вибрато (тремоляция) – периодические изменения высоты, силы (громкости) или тембра музыкального звука или пения. В струнных инструментах вызывается колебаниями пальца;

7) гамма – звукоряд неопределённой протяжённости, соседние ступени которого отстают друг от друга на целый тон или полутон. Под гаммой в школьной исполнительской практике подразумевают восходящие либо нисходящие октавные звукоряды;

8) деташе – разновидность приёма исполнения на струнных смычковых инструментах;

9) звукоизвлечение – извлечение, порождение звуков при игре на музыкальном инструменте или пении;

10) кантилена – широкая, свободно льющаяся напевная музыка как вокальная, так и инструментальная, также напевность самой музыки или манеры её исполнения, способность певческого голоса к напевному исполнению мелодии;

11) квартсекстаккорд – аккорд из трёх звуков, второе обращение трезвучия, при котором квинтовый тон трезвучия располагается в басовом голосе;

12) квинта – музыкальный интервал шириной в пять ступеней, обозначается цифрой «пять»;

13) компетенция – способность применять знания, умения, навыки, успешно действовать на основе практического опыта при решении задач общего рода, также в определенной широкой области;

14) ключ – знак линейной нотации, определяющий звуковысотное значение нот. Относительно линейки нотного станца, на которую указывает центральный элемент ключа, рассчитываются все другие высотные позиции нот;

15) двойные ноты – одновременное сочетание двух или более звуков на струнных смычковых инструментах;

16) исполнительский аппарат – совокупность физиологических органов, участвующих в игровом процессе и связанных между собой сложной нервно-мышечной деятельностью;

17) легато – приём игры на музыкальном инструменте, связанное исполнение звуков, при котором имеет место плавный переход одного звука в другой, пауза между звуками отсутствует;

18) мартле – один из основных штрихов при игре на смычковых музыкальных инструментах;

19) мартеле – способ артикуляции при игре на скрипке, основанный на приёме игры дэташе;

20) музыкальная фразировка – средство музыкальной выразительности, определяющее: художественно-смысловое разграничение музыкального построения на составные части (мотивы, фразы, предложения, периоды, разделы, части), установление и выполнение цезуры, выразительную передачу динамических, агогических, штриховых и интонационных элементов музыки и так далее;

21) чтение нот с листа – умение правильно интонационно и ритмически сыграть по нотам без остановок какое-либо незнакомое произведение, по трудности не превышающее технических возможностей обучающегося;

22) октава – музыкальный интервал, в котором соотношение частот между звуками составляет 1:2, то есть частота высокого звука в 2 раза больше низкого;

23) пиццикато – приём игры на смычковых струнных музыкальных инструментах, когда звук извлекается не смычком, а щипком струны, отчего звук становится отрывистым и более тихим, чем при игре смычком. В нотах переход на такой приём обозначается *pizz*, прекращение такой игры — *arco* («смычок»);

24) пюпитр – подставка для нот, вмонтированная в музыкальный инструмент или напольная;

25) беглость пальцев – одно из главных достоинств музыканта и показатель его опытности и мастерства;

26) сектаккорд – аккорд, который состоит из трёх звуков и является первым обращением трезвучия;

27) сексты – музыкальный интервал шириной в шесть ступеней, обозначается цифрой «шесть»;

28) септаккорд – аккорд, состоящий из четырёх звуков, которые расположены или могут быть расположены по терциям;

29) скрипичный ключ – самый распространённый ключ. В скрипичном ключе пишутся ноты для скрипки (отсюда название), губной гармонике, большинства деревянных духовых инструментов, части медных духовых, ударных инструментов с определённой высотой звука и других инструментов с достаточно высоким звучанием;

30) сотийе – штрих смычковых струнных инструментов, относящийся к группе «прыгающих» штрихов, выполняется быстрыми и мелкими движениями смычка, лежащего на струне и лишь слегка отскакивающего вследствие эластичности и пружинящих свойств трости смычка;

31) спиккато – музыкальный штрих, используемый на струнных смычковых инструментах, извлекается броском смычка на струну, получается короткий отрывистый звук;

32) стаккато – музыкальный штрих, предписывающий исполнять звуки отрывисто, отделяя один от другого паузами; стаккато — один из основных способов извлечения звука (артикуляции), противопоставляемый легато;

33) терции – музыкальный интервал шириной в три ступени, обозначается цифрой «три»;

34) флажолет – приём игры на струнных смычковых и щипковых инструментах, заключающийся в извлечении звука-обертона. Также флажолетом называется сам извлекаемый звук-обертон. На струнных инструментах исполняется путём частичного прижатия струны в точке деления её длины на 2 (высота звучания струны повышается на октаву), на 4 (2 октавы) и так далее;

35) штрих – способ (приём и метод) исполнения нот, группы нот, образующих звук. Штрих, применяемый при игре на скрипке и других смычковых инструментах, определяется как конкретная форма движения смычка, дающая нужный звуковой результат для воплощения данного художественного намерения;

36) смычóк — приспособление для извлечения звука из струнных-смычковых инструментов.

3. Цель программы: создание условий для успешной самореализации обучающегося через практическое освоение искусства игры на альт (скрипка) и приобщение к исполнительскому творчеству.

4. Задачи программы:

Обучающие:

- 1) ознакомление и изучение обучающимся различных музыкальных произведений с целью публичного исполнения этих произведений;
- 2) повышение музыкальной грамотности обучающегося;
- 3) формирование специальных компетенций в области музыкального исполнительства;
- 4) овладение основными навыками, позволяющими грамотно исполнять музыкальные произведения соло и в ансамбле.

Развивающие:

- 1) развитие музыкальной памяти, гармонического и мелодического слуха, чувства ритма;
- 2) развитие основных скрипичных и технических навыков;
- 3) формирование у обучающегося творческих способностей, эстетических взглядов, нравственных установок;
- 4) расширение музыкального кругозора, развитие познавательного интереса к музыкальному творчеству.

Воспитательные:

- 1) воспитание эстетического вкуса обучающегося на основе осознанного восприятия музыки;
- 2) воспитание и развитие у обучающегося личностных качеств, позволяющих уважать и принимать духовные и культурные ценности разных народов;
- 3) воспитание музыканта, творческой личности, способной к успешной социальной адаптации;
- 4) формирование нравственных, эстетических, мировоззренческих позиций;
- 5) формирование широкого музыкального кругозора в процессе ознакомления с лучшими образцами казахской, русской и зарубежной музыки прошлых музыкально-исторических эпох, произведениями современных композиторов;
- 6) развитие навыков самостоятельной работы над художественным произведением, материалом.

5. Срок реализации программы – 4 года. Освоение программы завершается итоговой аттестацией.

6. Количество часов и продолжительность урока в неделю определяется типовым учебным планом.

7. Программа предназначена для обучающегося, окончившего четвертый класс по предмету скрипка и обладающего хорошими музыкальными инструментальными данными.

8. Основные принципы достижения цели программы:

- 1) постепенность в развитии природных способностей детей;

2) строгая последовательность в овладении музыкальной лексикой и техническими приемами;

3) систематичность и регулярность занятий;

4) целенаправленность учебного процесса.

9. Программа даёт возможность обучающемуся овладеть приёмами игры на альте в объёме, необходимом для дальнейшей практической деятельности будущего музыканта. Направлена на творческое, эстетическое, духовно-нравственное развитие детей и даёт возможность приобретения опыта исполнительской сольной, ансамблевой, оркестровой практики, навыков самостоятельной работы по изучению и постижению музыкального искусства.

10. Педагог создает условия для реализации индивидуального подхода к каждому обучающемуся за счет гибкости в постановке учебных задач, возможности формирования стратегии обучения каждого ребенка. Особое внимание педагог обращает на доступность, постепенность и последовательность в освоении музыкальных знаний, пробуждение у детей интереса к музыке.

11. Программа ориентирована на выработку у обучающегося личностных качеств, способствующих:

1) освоению обучающимися знаний, умений и навыков игры на инструменте, позволяющих творчески исполнять музыкальные произведения в соответствии с необходимым уровнем музыкальной грамотности;

2) приобретению обучающимся опыта творческой деятельности;

3) овладению обучающимися духовными и культурными ценностями народов мира;

4) получению музыкального образования и приобщения к музыкальной культуре;

5) формированию у обучающегося комплекса знаний, умений и навыков, позволяющих в дальнейшем осваивать основные профессиональные образовательные программы в области музыкального искусства.

12. Психолого-педагогическое сопровождение направлено на:

1) создание условий для личностного, интеллектуального и социального развития, профессионального самоопределения обучающегося, соответствующих его индивидуальности, развитию творческих способностей, с учетом интеллектуально-личностных возможностей;

2) создание у обучающегося позитивной мотивации к обучению;

3) оказание помощи личности в ее самопознании, формировании адекватной самооценки и адаптации в реальных жизненных условиях, преодолении кризисных ситуаций и достижении эмоциональной

устойчивости, способствующих личностному росту и саморазвитию обучающегося;

4) оказание психологической помощи и поддержки обучающегося в соответствии с целями и задачами программы.

13. Привитие обучающемуся необходимых исполнительских навыков и умений происходит в процессе работы над различными по содержанию, характеру и стилю художественными произведениями, а музыкальное воспитание и развитие их основывается на изучении народной музыки, творчества казахстанских, русских и зарубежных композиторов.

14. Программа учитывает возрастные и индивидуальные особенности обучающихся, ориентирована на развитие функциональной грамотности школьников и достижение ключевых и предметных компетенций (освоенных специфических знаний, умений, навыков в рамках учебного предмета).

15. Методологическая основа программы:

1) концепция целостного подхода к формированию личности;
2) теория возрастного, личностно-деятельностного, индивидуально-дифференцированного и проблемно-исследовательского подходов в обучении;

3) общедидактические постулаты современной педагогики, детерминированные ими подходы к содержанию, формам и методам образовательного процесса;

4) разработка проблемы развития творческих и исполнительских способностей обучающихся в контексте развивающего обучения;

5) теоретические положения и методические установки видных педагогов и музыковедов.

16. Педагогические принципы отбора содержания учебного материала:

1) принцип природосообразности и доступности учитывает возрастные особенности обучающегося, позволяя отобрать доступный для слушания, изучения, исполнения учебный материал, который будет способствовать музыкальному и духовно-нравственному развитию обучающегося;

2) принцип преемственности означает связь между всеми классами обучения на уровне содержания и музыкально-исполнительской деятельности обучающегося;

3) принцип индивидуализации обучения является главным способом практического освоения исполнительских навыков игры на инструменте;

4) принцип творчества предполагает раскрытие способностей и склонностей обучающегося, способствует созданию ситуации успеха, радости общения с искусством.

17. Специфика индивидуального обучения предмету «Альт» предполагает вариативность выбора методов, средств, форм обучения и подбора репертуарного комплекса.

18. Методы обучения, используемые для достижения поставленных задач:

- 1) словесный (беседа, рассказ, объяснение, дискуссия);
- 2) наглядно-демонстрационный (исполнение произведения педагогом на инструменте, наблюдение, показ интерактивных и мультимедийных презентаций);
- 3) практический (работа на инструменте, подготовительные упражнения, самостоятельный разбор произведения, работа над отдельными частями произведения);
- 4) аналитический (сравнения и обобщения, развитие логического мышления);
- 5) эмоциональный (подбор ассоциаций, образов, художественного впечатления, развитие музыкально-образного мышления) и другие.

19. Выбор методов зависит от возраста и индивидуальных особенностей обучающегося, как физические данные, уровень развития музыкальных способностей. Весь процесс обучения строится от простого к сложному.

20. Формы занятий:

- 1) практические – приемы и навыки игры отрабатываются на инструменте;
- 2) групповые занятия проводятся для коллективного музицирования в ансамбле;
- 3) репетиционно-концертные (подготовка и публичное представление концертных номеров);
- 4) конкурсы;
- 5) урок-игра (использование игровых технологий на уроке);
- 6) урок-экскурсия и другие.

21. Программа предусматривает внедрение интерактивных образовательных технологий, классической и нетрадиционной типологии уроков в современной музыкальной школе.

22. Основной формой учебно-воспитательной работы в классе является урок, проводимый как индивидуальное занятие педагога с обучающимся. Индивидуальные формы занятий полезно сочетать с игрой в ансамбле с педагогом или другими обучающимися.

23. План занятий строится таким образом, что теоретические знания обучающийся получает одновременно с практикой.

24. Наряду с уроком возможны внеурочные формы работы:

- 1) игра в ансамбле;
- 2) подготовка к концертным, конкурсным выступлениям;

3) участие в творческих и культурно-просветительских мероприятиях;

4) посещение филармоний, театров, концертных залов, музеев и другие;

5) встречи с музыкальными деятелями, исполнителями, композиторами.

25. На основе образовательной программы педагог разрабатывает рабочую учебную программу, которая определяет оптимальные и наиболее эффективные для определенного класса содержание, формы, методы и приемы организации образовательного процесса.

26. Структурные элементы рабочей учебной программы:

1) титульный лист;

2) пояснительная записка;

3) планирование учебной деятельности;

4) учебно-методическое обеспечение учебного процесса.

27. Основные сведения на титульном листе:

1) название организации образования;

2) название учебного предмета;

3) обозначение класса, для которого разработана рабочая учебная программа;

4) сроки действия рабочей учебной программы (учебный год);

5) краткая информация о педагоге;

6) место для отметки об утверждении рабочей учебной программы руководителем организации образования.

28. Содержание пояснительной записки:

1) образовательная программа как основание;

2) педагогическая цель и задачи, актуальные при обучении предмету в данном классе;

3) особенности обучения в данном классе (развивающие, коррекционно-развивающие, работа с одаренными детьми и так далее);

4) особенности и проблемы, существующие в организации работы в данном классе;

5) информация об изменении сроков и/или времени изучения отдельных тематических блоков (разделов) с указанием причин и целесообразности изменений.

29. Раздел «Планирование учебной деятельности» содержит календарно-тематическое планирование с выделением характеристик деятельности обучающихся, репертуарный перечень по классам.

30. Содержание раздела «Учебно-методическое обеспечение учебного процесса»:

1) перечень познавательной литературы для обучающегося;

2) перечень методической литературы для педагога;

3) перечень учебно-наглядных пособий.

31. Рабочая учебная программа педагога рассматривается на заседании методического совета и утверждается руководителем организации образования до начала учебного года.

32. Педагог на основе рабочей учебной программы составляет индивидуальный план обучения на каждого обучающегося. Индивидуальный план характеризует гармоничный процесс музыкального и духовно-нравственного развития обучающегося.

33. Индивидуальный план обучающегося составляется на каждое полугодие, утверждается руководителем организации образования, заносится в журнал или личное дело обучающегося.

34. При составлении индивидуального плана учитываются перспективные и текущие задачи планирования индивидуальной работы в соответствии с характеристикой обучающегося в начале и конце учебного года.

В одном и том же классе индивидуальные планы реализации программы, концертные и экзаменационные программы могут значительно отличаться по уровню сложности.

35. Индивидуальный план обучающегося отражает широкие репертуарные тенденции, обновление и обогащение репертуара благодаря привлечению народной, классической и современной музыки с использованием элементов композиторской техники.

36. Правильная организация учебного процесса, успешное и всестороннее развитие музыкально-исполнительских данных обучающегося зависят непосредственно от того, насколько тщательно спланирована работа в целом, продуман выбор репертуара.

37. Педагог вырабатывает индивидуальную репертуарную стратегию для каждого обучающегося с учетом его музыкальных потребностей и особенностей дарования.

38. Педагог формирует индивидуальный репертуарный перечень музыкальных произведений, систематизирует произведения и дополняет репертуар в соответствии с индивидуальными возможностями обучающегося.

39. Репертуарный перечень включает произведения казахской, русской, зарубежной музыки, высокохудожественные детские, юношеские пьесы современных композиторов, популярные песни из мультфильмов, детских кинофильмов, народную музыку и другие.

40. Педагог активно использует в учебном процессе обработки казахских народных песен и кюев, произведения казахстанских композиторов, учитывая в процессе их изучения характерные ладовые, гармонические, ритмические и мелодические особенности.

41. Насыщенность учебного репертуара сочинениями разных жанров и стилей создает благоприятную ситуацию для изучения, сравнения, систематизации музыкального материала.

42. Репертуар систематически обновляется и расширяется, включая в него лучшие пьесы, создаваемые современными отечественными и зарубежными композиторами.

43. Педагог тщательно продумывает методику и репертуар обучающегося, добиваясь постепенного перехода от менее трудных заданий к более сложным, подбирая учебный материал, доступный для обучающегося как со стороны художественного содержания, так и техники исполнения.

44. Педагог устанавливает степень завершённости работы над репертуаром, фиксирует этапы изучения произведений, варьирует объём и сложность программы, пополняя репертуарный список за счёт нового репертуара с учётом личностного и индивидуального подходов к каждому обучающемуся.

45. В работе над репертуаром педагог учитывает, что часть произведений предназначена для публичного или концертного (экзаменационного) исполнения, остальные - для работы в классе или в порядке ознакомления.

46. В индивидуальный план не включаются произведения, превышающие музыкально-исполнительские, художественные, технические возможности обучающегося, также не соответствующие его возрастным особенностям.

47. Для расширения музыкального кругозора обучающегося, помимо произведений, детально изучаемых в классе, осуществляется знакомство с целым рядом разнохарактерных пьес, допуская при этом различную степень завершённости работы над ними, не требуя обязательного выучивания наизусть.

48. Обязательные разделы индивидуального плана:

- 1) работа над гаммами;
- 2) работа над этюдами и упражнениями;
- 3) исполнение пьес классических и современных авторов;
- 4) исполнение произведений композиторов Казахстана;
- 5) обработки народных песен и танцев;
- 6) работа в составе ансамбля;
- 7) навыки чтения нот с листа.

49. В конце каждого полугодия педагог отмечает качество выполнения задания и вносит изменения в ранее утвержденный репертуарный перечень, в конце года даёт характеристику музыкального и технического развития, успеваемости и работоспособности обучающегося.

50. Характеристика обучающегося на конец года освещает следующие стороны его индивидуальности:

- 1) уровень музыкальных данных (слух, ритм, память);

- 2) соответствие исполнительского аппарата, обучающегося данному музыкальному инструменту;
- 3) степень приспособляемости к инструменту;
- 4) общее развитие, эмоциональность, восприимчивость, скорость реакции;
- 5) отношение к занятию музыкой;
- 6) работоспособность, собранность;
- 7) умение заниматься самостоятельно;
- 8) степень грамотности в разборе текста;
- 9) скорость освоения музыкальных произведений;
- 10) успехи к концу года;
- 11) недостатки в музыкально-техническом развитии обучающегося и задачи по их преодолению.

51. Для характеристики обучающегося отмечаются такие индивидуальные качества, как целеустремленность, наличие художественного воображения, свободное владение инструментом, наличие технической свободы.

52. Педагог учитывает все особенности ребенка и рационально использует эти данные в педагогическом процессе, культивируя и развивая положительные стороны.

Учебный материал подбирается рационально в соответствии с индивидуальными особенностями обучающегося, уровню его художественного, технического развития и педагогическим задачам на тот или иной период обучения.

53. С первых уроков обучающийся учится самостоятельно работать с текстом, грамотно читать, анализировать, точно воспроизводить все темповые, ритмические, динамические обозначения и контролировать слухом качество своего исполнения.

54. Важнейшим условием обучения игре на альте является единство технического и музыкально-художественного развития.

Работа над выразительностью исполнения, развитием слухового контроля, качеством звучания, интонацией, ритмом и динамикой последовательно проводится на протяжении всех лет обучения и является предметом постоянного внимания педагога.

55. Воспитание правильных мышечных ощущений, устранение излишних напряжений, достижение необходимой свободы исполнения постоянно находится в поле зрения педагога.

56. Методика проведения первых уроков тщательно продумывается, имея в виду не только практическую сторону обучения, но и музыкально-воспитательные задачи.

57. На уроках класса альт соблюдаются следующие требования:

- 1) недопущение переутомления рук в связи с большим размером инструмента и смычка;

2) исполнение на альте наизусть части ранее подготовленного экзаменационного скрипичного репертуара на квинту ниже;

3) изучение альтового ключа, тренировка в устном чтении аппликатуры и ноты вне инструмента вначале только в объеме первой позиции;

4) использование сборников для альта при обучении обучающегося навыкам исполнения этюдов и пьес.

58. На начальном этапе обучения педагог работает над развитием навыков извлечения звука смычком на открытых струнах, начиная со средних струн «ре» и «ля», параллельно с этим готовит организацию исполнительского аппарата левой руки, извлекая звук щипком (пиццикато).

59. Педагог постоянно следит за правильной настройкой инструмента.

60. Развитию пальцевой беглости, четкости и другой техники способствует регулярная работа над гаммами, арпеджио, этюдами и упражнениями.

61. В работе над гаммами, арпеджио и упражнениями педагог уделяет особое внимание на качественную сторону исполнения, добиваясь интонационной точности, ровности звучания, устойчивого ритма, плавности движения смычка при чередовании струн и равномерного его распределения, свободной смены позиций, пальцевой четкости.

62. Работа над этюдами совершенствует исполнительскую технику скрипача. Этюды являются своеобразным переходом от гамм и упражнений к исполнению художественных произведений, представляя собой хороший технический материал.

63. В работе с этюдами преследуется цель дальнейшего совершенствования разнообразных приемов исполнительской техники, как ритмические рисунки, чередование штрихов, смена нюансов, оттачиваются всевозможные переходы в разные позиции.

64. Этюды подбираются целенаправленно по степени трудности. Исключительную ценность представляют пьесы для детей, в которых народные мелодии органически сочетаются с современными средствами выразительности.

65. Приступая к работе над произведением, педагог предварительно знакомит обучающегося с его содержанием, основными художественными образами, формой, характером исполнения, техническими задачами, стилем произведения, знакомит с музыкальными терминами, поясняя их значение.

66. Работа над произведением проводится в три этапа:

1) ознакомление с произведением и определение наиболее сложных мест;

2) работа над отдельными сложными местами в техническом отношении;

3) доведение его до необходимого уровня выразительности.

67. Педагог развивает у обучающегося сознательное отношение к работе над музыкальным произведением, не допуская механического проигрывания. Работа над произведением предполагает преодоление трудностей технического порядка и работу над фразировкой отдельных частей пьесы.

68. Развитие техники обучающегося осуществляется в процессе работы над всеми изучаемыми произведениями. Педагог развивает сознательное отношение к освоению тех или иных технических приемов.

69. Большое внимание уделяется игре двойными нотами и развитию аккордовой техники.

Переходы, смена позиций являются не только одним из основных разделов скрипичной техники, но и важнейшим средством выразительности. Добиваясь точной интонации и двигательной свободы в переходах, учитывается их музыкально-выразительное звучание в контексте исполняемого произведения, также отчетливое представление технической схемы смены позиций.

70. Важнейшей предпосылкой для успешного музыкально-исполнительского развития обучающегося является воспитание у него свободной и естественной организации исполнительского аппарата.

71. Необходимые условия для достижения успешных результатов в работе над штрихами:

1) соответствие музыкально-выразительного значения того или иного штриха характеру исполняемого произведения;

2) качество его звучания;

3) ритмическая точность;

4) координация движений правой и левой рук;

5) целесообразное распределение смычка.

72. Освоение штриховой техники осуществляется в упражнениях, гаммах, этюдах, также в специально подобранных пьесах.

Развиваются навыки соединения как родственных штрихов, так и значительно отличающихся по характеру и приемам выполнения.

73. Педагог обеспечивает необходимые условия для качественного звукоизвлечения и усвоения навыков исполнения кантилены – свободное движение правой руки, плавную смену смычка, навыки исполнения длинных нот с различными динамическими оттенками, хороший контакт волоса со струной, равномерность движения смычка.

74. Требования, предъявляемые к качеству звука, точности интонирования, устойчивости ритма, не снижаются при работе над упражнениями, гаммами, этюдами.

75. Качество звука во многом зависит от таких факторов, как скорость движения смычка, сила нажима смычка на струну, выбор участка струны. Звук должен быть ясным, ровным, насыщенным по тембру, гибким в изменении звуковых красок и нюансов.

76. Важно не упускать из виду работу над динамикой, добиваться точного выполнения указанных в тексте динамических обозначений, избегать однообразной, «бесцветной» игры.

77. Переходы из позиции в позицию являются не только одним из основных элементов техники скрипача, но и важным средством выразительности.

Работая над интонационно-точными и свободными переходами, педагог рассматривает каждый отдельный случай в зависимости от характера исполняемого произведения и музыкально-выразительного значения.

78. Характер вибрации (вibrato) обуславливается художественным содержанием произведения и органически связан с исполнительской трактовкой.

79. Педагог стремится к музыкально-выразительному звучанию, отсутствию излишней напряженности и последовательному развитию постановочно-двигательных навыков левой руки – это необходимые предпосылки успешной работы над усвоением навыков вибрации.

80. От общего уровня музыкального, технического развития обучающегося и от объема его теоретических знаний зависит развитие навыков чтения с листа.

Навыки разбора и чтения нот с листа тесно связаны с формированием музыкально-слуховых представлений.

81. Педагог обучает обучающегося чтению нот с листа, открывает возможности для всестороннего и широкого ознакомления с музыкальной литературой, выявляет такие принципы развивающего обучения, как увеличение объема музыкального материала, ускорение темпов аппликатурные навыки.

Развитие навыков чтения нот с листа зависит от общего уровня музыкального и технического развития обучающегося, от объема его теоретических знаний. Особенно тесно связаны навыки разбора и чтения нот с листа с формированием музыкально-слуховых представлений.

82. Педагог работает над интонацией, включающей развитие музыкального слуха и самоконтроля, приобретение устойчивых навыков интонирования в одной позиции, смене позиций,

многократную проверку правильных движений левой руки в различных темпах.

83. Для чистоты интонирования, ощущения тональности, совершенствования приемов звукоизвлечения, развития «управляемой» пальцевой беглости педагог особое значение придает работе над гаммами и арпеджио.

84. Самостоятельные занятия проводятся регулярно и систематически. Объем работы определяется с учетом минимальных затрат на подготовку домашнего задания, параллельного освоения детьми программы общего среднего образования.

85. Индивидуальная домашняя работа проходит в несколько приемов и должна строиться в соответствии с рекомендациями педагога.

В первую очередь прорабатываются самые сложные музыкальные эпизоды с использованием различных технических приемов. С учетом умственных и физических возможностей обучающегося педагог определяет время работы над тем или иным произведением.

86. Для активизации самостоятельных занятий обучающегося используются следующие формы работы:

1) анализ собственного исполнения (обучающийся оценивает свою игру, отмечает допущенные ошибки);

2) запись обучающимся в дневник важнейших рекомендаций педагога относительно работы над произведениями;

3) устный отчет о подготовке домашних заданий (обучающийся рассказывает о трудностях и устранении трудностей).

87. Межпредметные связи предмета «Альт» с предметами «Сольфеджио», «Казахская музыкальная литература», «Мировая музыкальная литература», «Коллективное музицирование» побуждают обучающихся к целостному познанию различных художественных явлений.

88. Реализация программы обеспечивается педагогическими работниками, имеющими специальное профессиональное (среднее или высшее) образование, соответствующее профилю преподаваемой дисциплины.

89. Материально-техническая база детских музыкальных школ и детских школ искусств должна соответствовать санитарным и противопожарным нормам, нормам охраны труда. Занятия должны проходить в просторном, хорошо освещенном, проветриваемом помещении, с хорошей акустикой, достаточной звукоизоляцией.

90. Условиями реализации программы является наличие:

1) музыкальных инструментов (скрипки, фортепиано и другие);

2) пюпитров;

- 3) аксессуаров для ухода за инструментом;
- 4) проигрывающего устройства для прослушивания CD, DVD дисков;
- 5) аудио и видео аппаратуры;
- 6) нотной литературы;
- 7) учебно-методической литературы;
- 8) фонотеки и видеотеки, доски с нотоносцем.

Пианино и рояль регулярно обслуживаются настройщиком музыкальных инструментов. Используются шкафы для содержания и хранения инструментов с учетом определенной степени влажности воздуха в помещении.

91. Примерные программные требования в 5 классе:

- 1) изучение альтового ключа и звукового диапазона первой, третьей, пятой и второй, четвертой, шестой позиций;
- 2) сочетание альтового и скрипичного ключа;
- 3) работа над постановкой рук в связи с особенностями (размером) инструмента;
- 4) смена позиций (различные аппликатурные последовательности), виды переходов;
- 5) предварительное изучение двух октавных гамм и арпеджио в одной позиции, затем с переходами;
- 6) трех октавные гаммы и арпеджио (мажорные и минорные) в умеренном темпе;
- 7) выработка альтового звукоизвлечения и широкой звучащей вибрации (на гаммах) в объеме первой и третьей позиций в медленном темпе и пьесах кантиленного характера;
- 8) освоение штрихов: деташе, легато по два – три – четыре – шесть – восемь нот на смычок, мартле, стаккато, сочетание штрихов;
- 9) работа над чистотой интонации и ритмом;
- 10) чтение нот с листа как часть классных занятий с педагогом и как домашнее задание обучающегося;
- 11) в течение учебного года обучающийся осваивает четырех-пяти мажорные и минорные двух октавные с переходами в позиции и трех октавные гаммы и арпеджио, 7-8 этюдов, 4-5 пьес, 2 произведения крупной формы;
- 12) при переходе в 6 класс выполняется гамма и арпеджио, 1 этюд, 2 разнохарактерные пьесы или 1 произведение крупной формы.

92. Содержание учебного предмета в 5 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Альтовый ключ и звуковой диапазон первой – третьей – пятой и второй – четвертой – шестой позиций.

Тема 2. Сочетание альтового и скрипичного ключа.

Тема 3. Постановка рук в связи с особенностями (размером) инструмента.

Тема 4. Смена позиций (различные аппликатурные последовательности, виды переходов).

Тема 5. Двух октавные гаммы и арпеджио в одной позиции, затем с переходами.

Тема 6. Трех октавные гаммы и арпеджио (мажорные и минорные) в умеренном темпе.

Тема 7. Выработка альтового звукоизвлечения и широкой звучащей вибрации (на гаммах) в объеме первой – третьей позиций в медленном темпе и пьесах кантиленного характера.

Тема 8. Штрихи деташе, легато по два – три – четыре – шесть – восемь нот на смычок, мартле, стаккато, сочетание штрихов.

Тема 9. Работа над чистотой интонации и ритмом.

Тема 10. Чтение нот с листа.

93. Ожидаемые результаты освоения программы 5 класса.

К концу обучения в 5 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) владеет широким расположением пальцев;
- 2) умеет читать ноты в альтовом ключе;
- 3) развивает музыкально-образное мышление;
- 4) владеет навыками исполнения основных и отрывистых штрихов;
- 5) знает произведения разных стилистических направлений;
- 6) умеет исполнять гаммы до трех знаков;
- 7) исполняет произведения разных стилистических направлений.

94. Примерные программные требования в 6 классе:

1) дальнейшая работа по освоению нечетных и четных позиций и их смены: двух октавные гаммы и арпеджио в подвижном темпе, трех октавные гаммы и арпеджио (мажор, минор) в умеренном темпе. Для более успевающих обучающихся изучение обращений трезвучий (секстаккордов, квартсекстаккордов) и септаккордов;

2) двойные ноты в медленном темпе в объеме трех позиций: терции, сексты, октавы (предварительное изучение двойных нот в ломаном движении в объеме первой позиции);

3) работа над аккордовой техникой, трелью, хроматическим движением в первой позиции (скользящая аппликатура и чередование пальцев – уплотненная аппликатура);

4) работа над альтовым звукоизвлечением и звучащей широкой вибрацией;

5) освоение основных технических приемов при реализации знаков нюансировки;

6) дальнейшая работа над освоением штрихов: деташе, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе.

7) знакомство с натуральными, квартовыми и квинтовыми видами флажолетов;

8) Работа над чистотой интонации и ритмом;

9) чтение нот с листа, как часть классных занятий с педагогом, как домашнее задание обучающегося;

10) в течение учебного года обучающийся осваивает 5-6 мажорные и минорные двух октавные и трех октавные гаммы и арпеджио (трезвучие со всеми видами обращений), включая повторение некоторых ранее пройденных, 2 гаммы в двойных нотах (терции, сексты, октавы), 8-9 этюдов, 5-6 пьес, 2 произведения крупной формы;

11) при переходе в 7 класс выполняется трехоктавная гамма и арпеджио (трезвучия со всеми видами обращений), гамма в двойных нотах (для продвинутых обучающихся), 1 этюд, 1 пьеса и 1 произведение крупной формы.

95. Содержание учебного предмета в 6 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Нечетные и четные позиции и их смены.

Тема 2. Двух октавные гаммы и арпеджио в подвижном темпе. Трех октавные гаммы и арпеджио (мажор, минор) в умеренном темпе.

Тема 3. Обращение трезвучий (сектаккордов, квартсектаккордов) и септаккордов.

Тема 4. Двойные ноты в медленном темпе в объеме трех позиций: терции, сексты, октавы (предварительное изучение двойных нот в ломаном движении в объеме первой позиции).

Тема 5. Работа над аккордовой техникой, трелью, хроматическим движением в первой позиции.

Тема 6. Работа над альтовым звукоизвлечением и звучащей широкой вибрацией. Освоение основных технических приемов при реализации знаков нюансировки.

Тема 7. Работа над освоением штрихов: деташе, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе.

Тема 8. Натуральные, квартовые и квинтовые флажолеты.

Тема 9. Работа над чистотой интонации и ритмом. Чтение нот с листа.

96. Ожидаемые результаты освоения программы 6 класса.

К концу обучения в 6 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает репертуар для альты в соответствии с программными требованиями;

2) умеет исполнять гаммы в три октавы;

3) владеет навыками исполнения штрихов дета́ше, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе;

4) владеет техническими приемами при реализации знаков нюансировки;

5) умеет читать с листа несложные музыкальные произведения.

97. Примерные программные требования в 7 классе:

1) дальнейшее усвоение и развитие музыкально-исполнительских навыков;

2) трех октавные гаммы и арпеджио в подвижном темпе (для более успевающих обучающихся – изучение обращений трезвучий секстаккордов, квартсекстаккордов) и септаккордов;

3) гаммы в двойных нотах в умеренном темпе: терции, сексты, октавы;

4) хроматические гаммы с различными видами аппликатуры;

5) работа над альтовым звукоизвлечением и звучащей широкой вибрацией;

6) фразировка – дальнейшее изучение основных технических приемов при реализации знаков нюансировки;

7) освоение приемов свободного владения штрихами и их сочетаниями: дета́ше, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе – на техническом и художественном материале;

8) работа над чистотой интонации и ритмом;

9) чтение нот с листа;

10) расширение и углубление классных и домашних занятий обучающегося по освоению исполнительских навыков, программ обучающегося для дальнейшего обучения в профессиональном музыкальном учебном заведении;

11) в течение учебного года обучающийся осваивает 6-7 мажорных и минорных трех октавных гамм и арпеджио (трезвучия со всеми видами обращений), включая повторение некоторых ранее пройденных, 3-4 гаммы в двойных нотах, 2 хроматические гаммы, 9-10 этюдов, 5-6 пьес, 2 произведения крупной формы.

98. Содержание учебного предмета в 7 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Трех октавные гаммы и арпеджио в подвижном темпе. Обращения трезвучий секстаккордов, квартсекстаккордов и септаккордов.

Тема 2. Гаммы в двойных нотах в умеренном темпе: терции, сексты, октавы.

Тема 3. Хроматические гаммы с различными видами аппликатуры.

Тема 4. Работа над альтовым звукоизвлечением и звучащей широкой вибрацией.

Тема 5. Фразировка. Основные технические приемы при реализации знаков нюансировки.

Тема 6. Приемы свободного владения штрихами и их сочетаниями: деташе, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе – на техническом и художественном материале. Работа над чистотой интонации и ритмом.

Тема 7. Чтение нот с листа.

99. Ожидаемые результаты освоения программы в 7 классе.

К концу обучения в 7 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) умеет исполнять мажорные и минорные гаммы три октавы;
- 2) умеет исполнять хроматическую гамму;
- 3) владеет техникой левой руки: пальцевой беглости, трели, различные виды соединения позиций, искусственные флажолеты и двойные ноты;
- 4) владеет навыками исполнения более сложными штрихами.

100. Примерные программные требования в 8 классе:

- 1) дальнейшее совершенствование навыков и знаний, полученных за время обучения в музыкальной школе;
- 2) повышение музыкально-исполнительного уровня обучающихся;
- 3) углубленная работа над техникой исполнения;
- 4) изучение произведений различных по стилю и жанрам.

101. Содержание учебного предмета в 8 классе.

Тема 1. Повышение музыкально-исполнительного уровня обучающегося.

Тема 2. Техника исполнения.

Тема 3. Изучение произведений, различных по стилю и жанрам.

Тема 4. Репертуар.

Тема 5. Сценическая культура.

Тема 6. Исполнение в ансамбле.

102. Ожидаемые результаты освоения программы 8 класса.

К концу обучения в 8 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) владеет навыками интервальной техники;
- 2) умеет интерпретировать музыкальное произведение;
- 3) умеет передавать стилистические особенности произведения;
- 4) умеет самостоятельно разучивать музыкальное произведение;
- 5) умеет самостоятельно настраивать инструмент;
- 6) владеет навыками чтения с листа.

103. Ожидаемые результаты освоения образовательной программы.

Выпускник знает:

- 1) художественно-исполнительские, технические возможности, характерные для сольного исполнительства на альте;
- 2) музыкальную терминологию;
- 3) различные интерпретации музыкальных произведений;
- 4) репертуар для альты, включающий произведения разных стилей и жанров в соответствии с программными требованиями.

104. Выпускник умеет:

- 1) грамотно исполнять музыкальные произведения на достаточно художественном уровне;
- 2) самостоятельно преодолевать технические трудности при разучивании несложных произведений;
- 3) применять теоретические знания в исполнительской практике;
- 4) анализировать исполняемые музыкальные произведения,
- 5) имеет представление о музыкальных формах.

105. У выпускника сформированы навыки:

- 1) подбора по слуху и чтения с листа несложных музыкальных произведений;
- 2) использования музыкально-исполнительских средств выразительности;
- 3) слухового контроля и управления процессом исполнения;
- 4) теоретического анализа исполняемых произведений;
- 5) исполнительской практики, публичных сольных выступлений;
- 6) коллективной творческой деятельности.

106. Контроль и критерии оценки результатов освоения программы.

Цель контроля успеваемости: выявление результативности в освоении образовательной программы обучающимся. Контроль знаний является одним из основных элементов оценки качества образования, важнейшим компонентом педагогической системы и частью учебного процесса.

Критерии оценивания результатов обучения в музыкальном образовании складываются из результатов текущей успеваемости по предмету и оценок, полученных на концертных выступлениях.

107. Оценка качества знаний охватывает все виды контроля. Каждый из них направлен на решение определенных учебно-методических задач, имеет свои цель, задачи и формы.

Виды контроля результатов освоения программы. Основными видами контроля успеваемости в детских музыкальных школах и музыкальных отделениях школ искусств являются текущий, промежуточный и итоговый контроль, итоговая аттестация:

- 1) текущий контроль проводится в процессе индивидуальных занятий в соответствии с образовательной программой с целью проверки усвоения программного материала по каждой теме и разделу;

2) промежуточный контроль проводится в форме зачета или экзамена с целью оценки качества освоения обучающимся содержания предмета;

3) итоговый контроль предусмотрен типовым учебным планом и проводится в форме экзамена в конце учебного года с целью оценки качества освоения обучающимся содержания предмета после завершения ее изучения. При подготовке к экзамену происходит более углубленное обобщение и систематизация усвоенного материала.

108. При выведении оценки за экзамен учитываются следующие параметры, как демонстрация обучающимся должного уровня владения инструментом, полное и убедительное раскрытие художественного образа, понимание и отражение в исполнительской интерпретации стиля исполняемого произведения.

109. Итоговая аттестация обучающегося проводится с целью определения степени освоения им объема предмета (дисциплины), предусмотренного образовательной программой.

Требования к содержанию итоговой аттестации обучающихся определяются школой самостоятельно.

110. Критерии оценки итоговой аттестации (исполнение концертной программы):

1) оценка «5» «отлично»: грамотное и выразительное исполнение программы, хорошая интонация, хорошее звучание и достаточно развитый инструментализм;

2) оценка 4 «хорошо»: грамотное и выразительное исполнение программы, хорошая интонация, хорошее звучание, выполнение музыкальных, технических и ритмических задач в произведениях программы с небольшими пометками;

3) оценка 3 «удовлетворительно»: недоученный текст, слабая техническая подготовка, малохудожественная игра, отсутствие свободы игрового аппарата, неуверенное исполнение, ритмически неустойчивое, интонационно невыразительное, недостаточно двигательное скоординированное, с текстовыми пометками;

4) оценка 2 «неудовлетворительно»: отсутствие инструментальных навыков, бессмысленное исполнение, нечистая интонация;

5) зачет (без оценки). Исполнение соответствует необходимому уровню на данном этапе обучения.

111. Контрольно-программные требования к выступлениям обучающегося по классам.

1) 5 класс. Форма аттестации в первой четверти: технический зачет. Программа технического зачета: одна гамма, одно арпеджио, штрихи, два разнохарактерных этюда, пьеса.

Форма аттестации во второй четверти: академический концерт. Программа академического концерта: этюд, две разнохарактерные пьесы или одна пьеса развернутого плана (вариации), одно произведение крупной формы.

Форма аттестации в третьей четверти: технический зачет. Программа технического зачета: одна гамма, одно арпеджио, штрихи, два разнохарактерных этюда.

Форма аттестации в четвертой четверти: экзамен. Программа экзамена: одна гамма, одно арпеджио, штрихи, одна пьеса, одно произведение крупной формы.

2) 6 класс. Форма аттестации в первой четверти: технический зачет. Программа технического зачета: одна гамма, одно арпеджио, штрихи, два разнохарактерных этюда, пьеса.

Форма аттестации во второй четверти: академический концерт. Программа академического концерта: этюд, две разнохарактерные пьесы или одна пьеса развернутого плана (вариации), одно произведение крупной формы.

Форма аттестации в третьей четверти: технический зачет. Программа технического зачета: одна гамма, одно арпеджио, штрихи, два разнохарактерных этюда.

Форма аттестации в четвертой четверти: экзамен. Программа экзамена: одна гамма, одно арпеджио, штрихи, одна пьеса, одно произведение крупной формы.

3) 7 класс. Форма аттестации в первой, второй четвертях: технический зачет. Программа технического зачета: одна гамма, одно арпеджио, штрихи, два разнохарактерных этюда, одна пьеса.

Форма аттестации в третьей четверти: прослушивание. Программа прослушивания: одно произведение крупной формы (концерт или соната из двух частей), две разнохарактерные пьесы.

Форма аттестации в четвертой четверти: экзамен. Программа экзамена: одно произведение крупной формы (концерт или соната из двух частей), две разнохарактерные пьесы, одна пьеса казахстанского композитора.

4) 8 класс. Форма аттестации в первой, второй четвертях: технический зачет. Программа технического зачета: одна гамма, одно арпеджио, штрихи, два разнохарактерных этюда, одна пьеса.

Форма аттестации в третьей четверти: прослушивание программы выпускного экзамена. Программа прослушивания: одно произведение крупной формы (концерт или соната из двух частей), две разнохарактерные пьесы.

Форма аттестации в четвертой четверти: выпускной экзамен. Программа выпускного экзамена: одна гамма (арпеджио), один этюд,

одна пьеса виртуозного характера, одна пьеса кантиленного характера,
одна пьеса композиторов Казахстана, одна крупная форма.